

Ref.nr.:

Saksnr:

Dato:

Verneplan for Oslofjorden – delplan Østfold

1 FORSLAG

Miljøverndepartementet legger med dette fram forslag om verneplan for Oslofjorden – delplan Østfold.

Verneplanen omfatter 44 områder, 39 naturreservater og 5 biotopvernområder og utgjør totalt ca 32,7 km². 17 av områdene er tidligere vernet og blir nå revidert. Ca 8,4 km² er ikke tidligere vernet. Til sammen omfatter verneplanen ca 9,6 km² landareal, herav utgjør ca 4,4 km² landareal nytt vern. Ca 23,0 km² er sjøareal, og herav utgjør ca 4,0 km² nytt vernet sjøareal. Av nytt verneareal på land utgjør 3,1 km² privat grunn og 1,6 km² offentlig grunn.

De foreslåtte områdene er:

1. Remmendalen naturreservat ca 0,16 km² herunder ca. 0,01 km² ferskvann. i Halden kommune
2. Fuglevikbukta naturreservat ca 0,38 km², herunder ca 0,32 km² sjøareal i Fredrikstad kommune
3. Thorsøma naturreservat ca 0,46 km², herunder ca 0,39 km² sjøareal i Fredrikstad kommune
4. Kråkerøy-skjærgården naturreservat ca 4,29 km², herunder ca 2,79 km² sjøareal i Fredrikstad kommune
5. Øra naturreservat ca 16,75 km², herunder ca 13,74 km² sjøareal i Fredrikstad kommune
6. Garntangen naturreservat ca 0,095 km², herunder ca 0,002 km² sjøareal i Fredrikstad kommune
7. Skjæløysundet naturreservat, ca 0,52 km², herunder ca 0,40 km² sjøareal i Fredrikstad kommune
8. Rauerkalven naturreservat, ca 0,15 km², herunder ca 0,03 km² sjøareal i Fredrikstad kommune
9. Rauer naturreservat, ca 0,99 km², herunder ca 0,27 km² sjøareal i Fredrikstad kommune
10. Paradisbukta naturreservat, ca 0,02 km², herunder ca 0,005 km² sjøareal i Fredrikstad kommune
11. Bogenlia naturreservat, ca 0,02 km² i Fredrikstad kommune
12. Fjellsbergtangenen naturreservat, ca 0,13 km² i Fredrikstad kommune
13. Bjørnevågenlia naturreservat, ca 0,08 km² herunder ca 0,01 km² sjøareal i Fredrikstad kommune
14. Alshusbukta naturreservat, ca 0,08 km², herunder ca 0,04 km² sjøareal i Fredrikstad kommune

15. Andersdammen biotopvernområde, ca 0,003 km² herunder ca 0,001 km² ferskvann i Fredrikstad kommune
16. Søndre Haugstenåsen naturreservat, ca 0,32 km² i Fredrikstad kommune
17. Arekilen naturreservat, ca 0,43 km² herunder ca 0,03 km² ferskvann i Hvaler kommune
18. Sandøysalta naturreservat, ca 0,10 km², herunder ca 0,02 km² sjøareal i Hvaler kommune
19. Vikertjernet biotopvernområde, ca 0,040 km², herunder ca 0,003 km² ferskvann i Hvaler kommune
20. Åsebutjernet biotopvernområde, ca 0,003 km² herunder ca 0,001 km² ferskvann i Hvaler kommune
21. Gravningen naturreservat, ca 0,02 km² i Hvaler kommune
22. Kvernemyr naturreservat, ca 0,03 km² i Hvaler kommune
23. Gjølertangen naturreservat, ca 0,22 km², herunder ca 0,06 km² sjøareal i Hvaler kommune
24. Haugetjern naturreservat, ca 0,02 km² herunder ca 0,002 km² ferskvann i Hvaler kommune
25. Skipstadsand naturreservat, ca 0,007 km², herunder ca 0,002 km² sjøareal i Hvaler kommune
26. Herfølsalta naturreservat, ca 0,14 km², herunder ca 0,07 km² sjøareal i Hvaler kommune
27. Kråkstadfjorden naturreservat, ca 0,74 km², herunder ca 0,67 km² sjøareal i Råde kommune
28. Verkens lund biotopvernområde, ca 0,17 km², herunder ca 0,04 km² sjøareal i Råde kommune
29. Tasken naturreservat ca 0,06 km² i Råde kommune
30. Kurefjorden naturreservat, ca 3,91 km², herunder ca 3,43 km² sjøareal i Råde og Rygge kommuner
31. Vardåsen naturreservat, ca 0,89 km² herunder ca 0,05 km² ferskvann i Rygge kommune
32. Bogslunden naturreservat, ca 0,06 km² i Rygge kommune
33. Kajalunden naturreservat, ca 0,06 km² i Rygge kommune
34. Telemarkslunden og Ekebylunden naturreservat, ca 0,04 km² herunder 0,0005 km² i Rygge kommune
35. Refsnes naturreservat, ca 0,22 km² i Moss kommune
36. Grønliparken naturreservat, 0,040 km² herunder 0,0005 km² ferskvann i Moss kommune
37. Reieråsen naturreservat, 0,08 km² i Moss kommune
38. Rambergbukta naturreservat, 0,37 km², herunder 0,33 km² sjøareal i Moss kommune
39. Orebukta naturreservat, ca 0,13 km² i Moss kommune
40. Kongshavntjern naturreservat, ca 0,05 km² herunder ca 0,007 km² ferskvann i Moss kommune
41. Fuglevik naturreservat, ca 0,01 km² herunder 0,001 km² ferskvann i Moss kommune
42. Tangen naturreservat, ca 0,04 km² i Moss kommune
43. Bangtjernet biotopvernområde, ca 0,005 km² herunder 0,002 km² ferskvann i Moss kommune
44. Skjebergkilen naturreservat, ca 0,37 km², herunder ca 0,10 km² sjøareal i Sarpsborg kommune

1.1 Hjemmelsgrunnlag

De foreslåtte verneområdene skal bidra til å bevare målene i naturmangfoldloven § 33. De skal bl.a. bidra til sikre variasjonsbredden i naturtyper og landskap (§ 33 a), de skal sikre arter og genetisk mangfold (§ 33 b) og sikre truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter (§ 33 c).

De fleste områdene i denne verneplanen inneholder enten truet sjelden eller sårbar natur, de representerer en bestemt naturtype eller de har på en annen måte særlig betydning for biologisk mangfold. Disse områdene foreslås derfor vernet som naturreservater etter naturmangfoldloven § 37, jf § 33 og § 62.

Fem av områdene i verneplanen har særskilt betydning som økologisk funksjonsområde for en eller flere nærmere bestemte arter og foreslås derfor vernet som biotopvernområde etter naturmangfoldloven § 38 jf § 33 og § 62.

Overgangsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 77 kommer til anvendelse for de områdene der det skal utarbeides forvaltningsplan.

Vern av de foreslåtte områdene bidrar til å oppfylle nasjonale mål og internasjonale forpliktelser i St.meld nr 26 (2006-2007) *Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand* og St.meld. nr. 58 (1996-97) *Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling* og i verdens naturvernunion (IUCN) og Biomangfoldkonvensjonen (CBD), jf naturmangfoldloven § 46 1.ledd.

Verneområdene skal bidra til å oppfylle nasjonale mål som bl.a. *"Eit representativt utval av norsk natur skal vernast for kommande generasjonar"* og *"Halde oppe eller byggje opp att truga arter til livskraftige nivå"*. Vernet bidrar videre til å oppnå internasjonale mål om at over 15 % av det norske fastlandsarealet skal være vernet etter naturvernloven og naturmangfoldloven.

1.2 Verneverdier

Verneverdiene er knyttet til ivaretagelse av truet, sjelden og sårbar natur. Lokalitetene omfatter bl.a. helhetlige kystlandskap og våtmarksområder. I lokalitetene finnes bl.a. strandenger, bekkedaler, rik edellauvskog og hekke-, overvintrings- og rasteplasser for fugl. I mange lokaliteter finnes truede arter som bl.a. stor og liten salamander og spissnutefrosk. Det vises for øvrig til nærmere omtale av verneverdiene i de enkelte lokalitetene i kap. 8.

1.3 Trusler mot verneverdiene

Befolkningsvekst og omdisponering av arealer fører til at strandsonen stedvis preges av en rekke inngrep; brygger, kaianlegg, veier, marinaer, hytter, bolighus, industri, utfyllinger, oppdyrking, kraft- og telefonlinjer. Særlig strandenger og våtmark er utsatt for slike inngrep. Ofte vil det ved utvidelser og standardheving av fritidsbebyggelse måtte bygges luftlinjer, atkomstveier/P-plasser og tilrettelegges for vann og kloakk.

Mer fritid og en mer aktiv fritidsbruk preger nå skjærgården. En del aktiviteter medfører uheldig forstyrrelse, slitasje og forsøpling. Slitasje av sårbare naturtyper, f.eks. sandstrender er et problem samtidig som økt båtbruk og ilandstigning på holmer kan forstyrre fuglelivet i hekketiden. Landbruket bidrar til å utvikle et variert kulturlandskap med rikt biologisk mangfold, bl.a. gjennom beite- og

skjøtselsprosjekter i Østfold-skjærgården. Landbruket kan imidlertid også redusere det biologiske mangfoldet. Oppdyrking av skog og strandenger, drenering, bekkelukking, avrenning fra jorder, hogst og rydding av kantsoner er eksempler på dette. Forurensning, spredning av fremmede arter og etterstrebelser av enkeltarter er også trusler mot verneverdiene.

1.4 Andre interesser

Andre interesser i områdene er i det vesentlige knyttet til landbruk, ønske om utbygging, hytter, jakt, fiske, friluftsliv, behov for båtfester/brygger/vinteropplag, og Forsvarets aktiviteter. Flere av områdene berøres av kraftlinjer. Problemstillingene er nærmere omtalt under de generelle merknadene til verneplanen i kap.7 og under merknader til de enkelte områdene i kap. 8.

1.5 Planstatus

Områdene er i hovedsak avsatt som LNF-områder. I tillegg er noe areal avsatt til byggeområder, og noe er båndlagt som Forsvarets område med flerbruk som friluftsområder. Det vises for øvrig til en mer detaljert beskrivelse under de enkelte lokalitetene i kap 8.

2 SAKSBEHANDLING

2.1 Bakgrunn

Målet om å verne et representativt utvalg av norsk natur er framhevet senest i St.meld nr 26 (2006-2007) *Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand*. St.meld. nr. 58 (1996-97) *Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling*, som ble behandlet av Stortinget i 1998 (Innst. S nr 150, 1997-98), slo bl.a. fast at det skulle tas sikte på at det forberedende arbeidet med utkast til en egen verneplan for Oslofjorden skulle avsluttes innen år 2000. Verneplanarbeidet har vært geografisk avgrenset til virkeområdet for de rikspolitiske retningslinjene for Oslofjorden. Verneplan for Oslofjorden, delplan Østfold, skal supplere og utfylle tidligere etablerte naturvernområder langs Østfoldkysten.

2.2 Saksgang

Utvalget som utarbeidet utkast til verneplan for viktige naturområder rundt Oslofjorden og Telemarkskysten, avga sin innstilling til Direktoratet for naturforvaltning (DN) i 1999. Prioriteringene i utredningen bygget på registreringer og en rekke fagrappporter. Direktoratet ga ved brev av 2. juni 2000 fylkesmannen i oppdrag å ta opp arbeidet med vern av viktige områder rundt Oslofjorden.

Før utarbeiding av planutkastet er det holdt kontaktmøter med berørte kommuner. Det er tilbudt å etablere referansegrupper i hver kommune under utforming av verneplanen, noe som kun var ønsket og som er gjennomført i Hvaler kommune. Grunneiere og rettighetshavere har hatt anledning til å gi sine synspunkter både under oppstart, under utarbeidelse av verneforslag, samt under og etter høring. Alle grunneiere er gitt tilbud om befarings- og en rekke befaringer m.v. er avholdt. Flere grunneiere foreslo endringer i vernebestemmelsene, noe som det i en del tilfelle ble tatt hensyn til i høringsutkastet.

Fylkesmannen sendte verneplanen på lokal og sentral høring 15.9.2005 med til sammen 46 områder hvorav 28 var nye verneområder, de resterende var utvidelser og revisjoner av eksisterende verneområder. Fylkesmannen oversendte sin tilrådning til DN 20.6.2006. Miljøverndepartementet (MD) mottok DN's tilrådning i mars 2007, og en supplerende tilrådning for to av områder i mars 2008.

Verneplanen er utredet i henhold til forvaltningsloven, naturvernloven og plan- og bygningslovens bestemmelser. Gjennom høringer og befaringer er ulike interesser bredt belyst og vurdert.

Verneplanen ble sendt på foreleggelse til berørte departementer i april 2009, og merknader fra de andre departementene er innarbeidet i verneplanforslaget.

Når det gjelder en mer detaljert framstilling av den faglige bakgrunnen for verneplanen, vises det til direktoratets faglige tilrådning til MD.

3 VIKTIGE ENDRINGER UNDER VERNEPLANPROSESSEN

3.1 Lovgrunnlaget

Verneplanen ble forberedt i medhold av naturvernloven. Naturmangfoldloven trådte i kraft 1.juli 2009. Vedtaket etter denne verneplanen skjer derfor i medhold av naturmangfoldloven. Dette har ikke innvirkning på restriksjonsnivået eller andre forhold sammenliknet med det som har vært på høring og som er behandlet i verneplanprosessen.

3.2 Områder tatt ut av verneplanen

Utredningen omfattet 84 områder som ble vurdert for vern. 16 av disse er frafalt fordi de ikke lenger ble regnet som verneverdig etter naturvernloven, i tillegg inngikk flere områder i annet planarbeid, bl.a. verneplanen for Ytre Hvaler nasjonalpark. Dette innebar at av de opprinnelige 84 områdene ble 46 områder sendt på høring.

DN tilrår at Indre Iddefjord-Enningdalselva og Berby landskapsvernområde i Halden kommune blir tatt ut av verneplanen fordi det fremdeles pågår utredningsarbeid her. Direktoratet tilrår at disse lokalitetene blir fremmet som en egen sak senere.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratets forslag og viser til at disse områdene inngikk som en del av skogvernet som ble vedtatt ved kongelig resolusjon 5. mars 2010.

3.3 Navnsetting

Ett av områdene Bjørnevågenlia, har skiftet navn for å harmonere mer med verneområdet. I tillegg har en del eksisterende verneområder blitt innlemmet i forslaget til nye verneområder, skiftet navn og fått endret vernestatus.

3.4 Avgrensing

I løpet av verneplanprosessen er det gjort en rekke endringer i avgrensing av hensyn til andre interesser, nærmere vurdering av verneverdiene, faktiske feil i

kartgrunnlaget og av arronderingsmessige hensyn. Arealet er på bakgrunn av lokale innspill redusert i 15 av områdene i forhold til opprinnelig verneforslag.

3.5 Verneform

Direktoratet for naturforvaltning tilrådte endret verneform i to områder; Andersdammen endres fra biotopvern til dyrefredningsområde og Åsebutjernet endrer verneform fra naturreservat til dyrefredningsområde. Begrunnelsen for dette er at verneverdiene er knyttet til spesifikke og sjeldne arter. Disse områdene opprettes nå som biotopvernområder etter naturmangfoldloven § 38.

3.6 Verneforskrifter

Forskriftene er endret av hensyn til tilpasning til naturmangfoldloven. Dette innebærer imidlertid ikke endring av restriksjonsnivået. En del av forskriftene er endret

for å imøtekomme høringsuttalelser, bla er det i noen områder foretatt justeringer av hensyn til jord- og skogbruksinteresser, av hensyn til fiske og fangst, av hensyn til mulighet for eventuelt havbeite og av hensyn til å felle trær i tilknytning til jernbanespor. Det vises for øvrig til kapittel 8 hvor endringene i de enkelte lokalitetene omtales nærmere.

4 OPPHEVING AV TIDLIGERE FREDNINGER

Verneplanen innebærer endringer i en del eksisterende verneområder (revisjon av forskrifter, grenseendringer, endring av verneform og navn). Som følge av dette foreslås opphevet følgende forskrifter:

1. Forskrift om fredning av Fuglevikbukta naturreservat, Kråkerøy kommune, fastsatt ved kgl. res. av 8. mai 1992.
2. Forskrift om fredning av Thorsøma naturreservat, Borge kommune, fastsatt ved kgl. res. av 8. mai 1992.
3. Forskrift om fredning av Goenvad naturreservat, Kråkerøy kommune, fastsatt ved kgl. res. av 8. mai 1992.
4. Forskrift om fredning av Øra naturreservat, Fredrikstad kommune, fastsatt ved kgl. res. av 29. september 1979.
5. Forskrift om fredning av Steinene naturreservat, Onsøy kommune, fastsatt ved kgl. res. av 15. desember 1978.
6. Forskrift om fredning av Arekilen naturreservat, Hvaler kommune, fastsatt ved kgl. res. av 5. november 1976, og Direktoratet for naturforvaltnings vedtak av 21. august 1991 om endring av reservatets grenser og fredningsforskrift.
7. Forskrift om fredning av Kråkstadfjorden naturreservat, Råde kommune, fastsatt ved kgl. res. av 8. mai 1992.
8. Forskrift om fredning av Kurefjorden naturreservat, Råde og Rygge kommuner, fastsatt ved kgl. res. av 22. desember 1978.
9. Forskrift om fredning av Vardåsen naturreservat, Rygge kommune, fastsatt ved kgl. res. av 9. juli 1993.
10. Forskrift om fredning av Bogslunden naturreservat, Rygge kommune, fastsatt ved kgl. res. av 2. november 1973.
11. Forskrift om fredning av Kajalunden naturreservat, Rygge kommune, fastsatt ved kgl. res. av 11. desember 1981.
12. Forskrift om fredning av Telemarkslunden naturminne, Rygge kommune, fastsatt ved kgl. res. av 15. desember 1995.

13. Forskrift om fredning av Refsnes naturreservat, Moss kommune, Østfold, fastsatt ved Kgl. res. av 11. desember 1981.
14. Forskrift om fredning av Rambergbukta naturreservat, Moss kommune, fastsatt ved kgl. res. av 8. mai 1992.
15. Forskrift om fredning av Skjebergkilen naturreservat, Sarpsborg kommune, fastsatt ved kgl. res. av 8. mai 1992.

Opprettelsen av Grønliparken naturreservat og Reieråsen naturreservat berører det eksisterende Søndre Jeløy landskapsvernområde. Eksisterende forskrift for dette landskapsvernområde blir derfor justert i samsvar med avgrensingen av de to nye naturreservatene gjennom et eget vedtak fattet av Direktoratet for naturforvaltning.

5 FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Direktoratet for naturforvaltning har myndighet til å fastsette hvem som skal være forvaltningsmyndighet for verneområdene. Det er ikke kommet ønsker fra kommunene om å få forvaltningsmyndighet for noen av områdene. Direktoratet tilrå at fylkesmannen i Østfold blir forvaltningsmyndighet for alle områdene.

I mange av områdene er det brukerinteresser, spesielt knyttet landbruk og friluftsliv. Det vil derfor være behov for utarbeidelse av forvaltnings- og/eller skjøttsplaner i flere av områdene. DN mener at presisering av omfanget av ulike tiltak i en forvaltningsplan, bidrar til å klargjøre framtidig ressursbruk hos naturvernmyndighetene.

Oppsyn

Direktoratet for naturforvaltning ser store framtidige utfordringer i forvaltningen av de nye verneområdene. Det er områder med mange mindre inngrep og anlegg, og det er stort press på områdene gjennom ulik fritidsbruk. For en rekke områder vil det være behov for forvaltnings- og/eller skjøttsplan.

Miljøverndepartementet viser til at utgifter til erstatninger og gjennomføring av erstatningsprosessen samt merking og oppsetting av skilt dekkes innenfor bevilgningen og tilsagnsfullmakten under kap. 1427 post 32. Den årlige budsjettmessige oppfølgingen av utarbeidning av forvaltningsplaner og etablering av oppsyn og skjøtsel vil være avhengig av den økonomiske utviklingen og budsjettsituasjonen.

Vedrørende forvaltning, viser departementet til ny modell for forvaltning av verneområder, jf Miljøverndepartementets budsjettproposisjon for 2010 (Prop. 1 S (2009-2010)). Områdene i denne verneplanen vil i denne forbindelse falle inn under kategorien *små verneområder*. Departementet vil komme tilbake til implementeringen av modellen for denne type områder. Inntil så skjer anbefaler departementet at fylkesmannen har forvaltningsansvaret for verneområdene.

6 HØRING AV VERNEPLANEN

I tillegg til berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommunen og andre fylkesinstanser, har følgende organisasjoner og instanser hatt planen til uttalelse:

Haldenvassdragets Skogeierforening, Østfold Bondelag, Østfold bonde- og småbrukerlag, Oslofjordens Friluftsråd, Naturvernforbundet i Østfold, Norsk Ornitologisk Forening, Østfold Botaniske Forening, Østfold Entomologiske Forening, Norges Jeger og Fiskeforbund - Østfold, Statens Vegvesen - Region Øst, Forsvarsbygg - Østlandet, Telenor, Østfold Energi, Østfold Skogselskap, Kystverket Sørøst, Fiskeridirektoratet - Region Sør, Fiskerikontoret i Østfold, Fiskerlaget Sør, Oslofjordens Båteierunion og Båtforbundet region Øst, Kommunal- og regionaldepartementet, Statens landbruksforvaltning, Kommunenes sentralforbund, Forsvarsbygg, Fiskeridirektoratet, Kystdirektoratet, Oljedirektoratet, Sjøfartsdirektoratet, Statens Kartverk, Statens navnekonsulent, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersøkelser, AVINOR AS, Luftfartstilsynet, Vegdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Norges Bondelag, Norsk Sau- og Geitalslag, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norskog, Norges Fiskarlag, Fiskeri- og Havbruksnæringens Landsforening, Taretrålfiskernes Forening, Norges Kystfiskarlag, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Norges Luftsportsforbund, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Reiselivsbedriftenes landsforening, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norsk Biologforening, SABIMA, Norsk institutt for naturforskning, Biologisk institutt, Universitetet i Oslo, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, NTNU - Fakultet for naturvitenskap og teknologi, NTNU - Vitenskapsmuseet, Universitetet for Miljø- og Biovitenskap, Havforskningsinstituttet og Norsk Fiskerihøgskole.

Følgende instanser påpeker ingen eller uvesentlige konflikter, eller gir positiv tilslutning til verneplanforslaget: Oljedirektoratet, Bergvesenet og Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)- fakultet for naturvitenskap, Sarpsborg kommune, Hvaler kommune, Rygge kommune, Moss kommune, Forsvarsbygg, Riksantikvaren, Samarbeidsrådet for biologisk mangfold (SABIMA), Norsk Ornitologisk Forening – Østfold, Norges Jeger og Fiskerforbund – Østfold, Kommunenes Interesse- og Arbeidsgiverorganisasjon (før Kommunenes Sentralforbund) og NTNU Vitenskapsmuseet.

Kommunene (Halden, Hvaler, Moss, Sarpsborg, Rygge og Råde) viser til at det er relativt få konflikter knyttet til de fleste av de foreslåtte verneområdene og slutter seg i det vesentlige til verneforslaget. De har imidlertid kommentarer til avgrensingen av enkelte områder, bl.a. Fredrikstad kommune når det gjelder utvidelsen av Øra naturreservat. Det vises for øvrig til behandlingen av enkeltområdene i kap. 8.

Østfold fylkeskommune har ikke kommet med merknader.

7 GENERELLE MERKNADER

7.1 Avgrensingen.

Moss Venstre slutter opp om verneplanen, og mener at større og mer sammenhengende arealer burde vært foreslått vernet på Jeløya, bl.a. et

landskapsvernområde på de midtre deler av øya. Ytterligere områder foreslås også fredet her.

Østfold Botaniske Forening viser til ytterligere lokaliteter som burde ha vært med i forslaget og at nye mindre, men meget verneverdige lokaliteter kan bli oppdaget i fremtiden.

Naturhistorisk museum Universitetet i Oslo viser til at verneplanen har få områder ut fra geologi/kvartærgeologi, og at eventuelle områder med slike verdier ikke er undersøkt. De slutter seg også til uttalelsen fra Østfold Botaniske forening.

Fylkesmannen er klar over at verneplanen i liten grad har vektlagt berggrunnsgeologi. Fylkesmannen er også klar over at potensielle små, men meget verneverdige områder kan være oversett, for eksempel viktige nøkkelområder for truede og sårbare arter. Bedre kunnskapsgrunnlag i fremtiden kan utløse behov for ytterligere vern. Fylkesmannen viser til at det etter ønske fra grunneiere i enkelte områder er gjort små grenseendringer.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens tilråding. Ytterligere vern må eventuelt vurderes senere.

Miljøverndepartementet konstaterer at planforslaget omfatter mange små områder. Ettersom planen omfatter områder med stort arealpress der mange ulike interesser er representert, er det snakk om å finne en balanse mellom vern og bruk. Departementet ser at i noen tilfeller er ikke viktige naturverdier fanget opp i planen. MD forutsetter imidlertid at kommunene ivaretar slike naturverdier på en forsvarlig måte.

7.2 Forvaltning og skjøtsel

Hvaler kommune viser til at mange av områdene tidligere er skjøttet ved beite og/eller hogst, slik at de nå er i en gjengroingsfase, der midler til skjøtsel må anvendes.

Fylkeslandbruksstyret mener det bør utvikles en strategi for å opprettholde områdenes karakter og å hindre gjengroing og anbefaler forvaltningsplaner med avtaler om skjøtsel med grunneierne.

Statens landbruksforvaltning viser til at en åpen medvirkning er viktig i det videre arbeidet med forvaltnings- og skjøtelsesplaner, inkludert opprettholdelse av eksisterende og nye, bærekraftige driftsformer i samsvar med verneformålet.

Riksantikvaren ber om at regional kulturminneforvaltning i fylkeskommunen tas med i arbeid med utarbeidelse av forvaltningsplaner for å integrere kulturminneverdier. Norsk Ornitologisk Forening avd. Østfold understreker at det må iverksettes skjøtsel og oppsyn etter vernevedtak. Østfold Bondelag viser til at forvaltningsplanutkast bør foreligge senest samtidig med vernevedtak. Forvaltningen av verneområdene bør legges lokalt.

Fylkesmannen tilrår at skjøtelsesbehovet vurderes etter at vernevedtak er fattet.

Direktoratet for naturforvaltning foreslår at det forskriftsfestes at det skal utarbeides forvaltningsplan for 9 av de foreslåtte verneområdene, (Kråkerøy-skjærgården naturreservat, Øra naturreservat, Skjæløysundet naturreservat, Bjørnevågenlia naturreservat, Arekilen naturreservat, Skipstadsand naturreservat, Verkens lund biotopvernområde, Kurefjorden naturreservat, Telemarkslunden og

Ekebylunden naturreservat). For de to Ramsar-områdene Øra og Kurefjorden tilrår direktoratet at forvaltningsplanen skal godkjennes av direktoratet.

Miljøverndepartementet viser til at det er viktig å sikre bærekraftig forvaltning og skjøtsel i verneområdene og slutter seg til direktoratets anbefaling om at det forskriftsfestes at det for en del av områdene skal lages forvaltnings- og/eller skjøtselsplan. Departementet har imidlertid etter en nærmere vurdering i samråd med Fylkesmannen i Østfold og Direktoratet for naturforvaltningen kommet til at det ikke er nødvendig med utarbeidelse av slik plan for det foreslåtte Arekilen naturreservat. For områdene hvor det skal utarbeides forvaltnings- og/eller skjøtselsplan, kommer overgangsbestemmelsene i naturmangfoldloven § 77 til anvendelse. Departementet mener forvaltningsplanene skal utarbeides så snart som mulig etter vernevedtaket, og de bør etter planen foreligge innen 31. desember 2010

7.3 Om forskriftene

For at nye og eksisterende forskrifter skal harmonere, er det foreslått revisjon av forskriftene til de eksisterende verneområdene.

Rygge Hagelag ønsker strengere vern av lokale områder med høy og middels prioritet.

Fylkesmannen viser til at det var en forutsetning for verneplanarbeidet å ikke ta i bruk naturvernloven for lokale områder med høy og middels prioritet (Utredning for DN 8, 1999). Fylkesmannen er klar over at potensielle små, men meget verneverdige områder kan være oversett, for eksempel viktige nøkkelområder for truede og sårbare arter. Bedre kunnskapsgrunnlag i fremtiden kan utløse behov for ytterligere vern.

Direktoratet for naturforvaltning slutter seg til fylkesmannens vurdering.

Miljøverndepartementet viser til sine kommentarer under pkt 7.1, og slutter seg for øvrig til direktoratets tilråding.

7.3.1 Verneformålet

Direktoratet for naturforvaltning viser til at alle verneformålene er justert noe for at de skal harmonere bedre med naturmangfoldlovens ordlyd i de aktuelle vernekategoriene.

Miljøverndepartementet slutter seg til denne justeringen.

7.3.2 Jakt, fiske og fangst

Fiskeridirektoratet påpeker at så lenge jakt og fangst av sel ikke er i strid med verneformålene, bør dette tillates. Fiskerlaget Sør (før Oslofjordens Fiskerlag) forutsetter at fiske kan drives som nå, og at det ikke fastsettes bestemmelser som kan hindre eller begrense yrkesfiske. Norges Jeger og Fiskerforbund Østfold håper vernet ikke vil hindre jakt og fiske.

Fylkesmannen tilrår å åpne for fiske i samsvar med gjeldende lovverk, og mener dette ivaretar hensynet til tradisjonelt fiske. Fylkesmannen tilrår likevel å

oppretholde de periodevise ferdselsforbudene, også for yrkesfiskere i de reservatene som nå revideres.

Jaktforbudet i de våtmarksreservater som nå revideres, foreslås videreført. Fylkesmannen tilrår likevel å åpne for hjorteviltjakt i noen områder, fordi jakten her foregår i et svært lite omfang, og i områder som ikke er kritiske med hensyn til forstyrrelse av fuglelivet. I øvrige områder tilrår fylkesmannen at viltlovens bestemmelser skal gjelde uten videre begrensninger.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at det normalt er jaktforbud både i naturreservat og andre verneområder der formålet er å beskytte viktige trekk- og overvintringsområder for fugl. Direktoratet tilrår å videreføre dette unntaket i de reviderte verneforskriftene og i nye verneforslag. Direktoratet viser til at det er åpnet for jakt på sel i Østfold, jf. forskrift om forvaltning av sel på norskekysten, fastsatt av Fiskeridepartementet 6. mai 1996 med hjemmel i saltvannsfiskeloven. Slik jakt er tillatt fra 2. januar – 30. april og fra 1. august - 30. september. Direktoratet mener en eventuell jakt på sel i hekkeområder og i trekk- og overvintringsområder for fugl kan være uheldig. Fiskeridirektoratet ønsker at det skal være unntak for seljakt i de samme områdene som har fått unntak for jakt på hjortevilt. Jakt på hjortevilt foregår normalt på land og i områder der fuglene i mindre grad blir forstyrret. Jakt på sel foregår normalt i sjøen, på grunner eller på holmer, der fuglene i langt større grad forstyrres av jakten. DN tilrår derfor at det kun åpnes for seljakt når det ikke er ferdselsforbud i våtmarksreservatene. Direktoratet slutter seg til fylkesmannens tilrådning angående fiske.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratets anbefalinger når det gjelder jakt, fiske og fangst. Departementet presiserer at seljakt er tillatt i relevante verneområder når det ikke er ferdselsforbud. I verneområder med tidsbegrenset ferdselsforbud, er seljakt tillatt på lik linje med fiske utenom de periodene det er ferdselsforbud. Dette er innarbeidet i § 4 i forskriftene for de områdene det gjelder slik at vernebestemmelsene her ikke er til hinder for fiske og fangst.

7.3.3 Høsting av tang og tare, havbruk og havbeite

Fiskeridirektoratet påpeker at verneforslagene kan få konsekvenser for akvakultur, og høsting av tang og tare. Det vises til St. meld. nr. 43 (1998-99) *Vern og bruk i kystsona*. Akvakultur og tang- og tarehøsting utøves ikke i områdene i dag, men kan tenkes mulig i fremtiden. Forskriftene må gi adgang til dette. Havbeite med hummer kan være aktuelt. Det ønskes et generelt unntak for havbeite og at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til oppdrett og til tang- og tarehøsting. Unntakene omfatter fiske og fangst etter saltvannsfiskeloven.

Fylkesmannen tilrår forbud mot oppføring av varige/midlertidige innretninger og etablering av oppdrettsanlegg. Fylkesmannen viser til at det ikke utøves oppdrett eller havbeite langs Østfold-kysten. Det har heller ikke kommet innspill om at det drives eller planlegges tang- og taretråling eller akvakultur (skjell dyrking, oppdrett, havbeite) innenfor verneforslagene. Fylkesmannen tilrår at det ikke åpnes for å kunne søke om dette. Havbeite uten faste anlegg er ikke i strid med vernet og er dermed tillatt.

Direktoratet for naturforvaltning tilrår ikke at det åpnes for havbruk i de foreslåtte naturreservatene. Direktoratet tilrår at det i verneområder med sjø gis unntak for havbeite, unntatt i Øra og Kurefjorden som er Ramsar-områder med strenge krav

til forvaltning. Direktoratet legger til grunn at havbeite er definert som utsetting og gjenfangst av krepsdyr, bløtdyr, og pigghuder til næringsformål, og at det ikke omfatter eventuell foring, medisinerings eller etablering av tekniske innretninger i tilknytning til slik virksomhet. Ingen av høringsinstanser har meldt at det foregår eller planlegges høsting av tang eller taretråling i regionen. DN tilrår at spørsmålet om taretråling tas opp til vurdering, dersom det i framtiden skulle bli aktuelt å åpne for taretråling. DN slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilrådning.

Miljøverndepartementet viser til at hva som kan tillates av aktivitet innenfor de enkelte verneområdene må vurderes i forhold til de konkrete verneverdiene i hvert enkelt tilfelle. Konsekvenser av havbruk og taretråling for verneverdier er drøftet i flere tilsvarende verneplaner, jf. bl.a. kystverneplanene for Nordland og Troms og Oslofjordplanene for Telemark, Vestfold og Buskerud. Restriksjons-nivået i denne planen foreslås derfor lagt på tilsvarende nivå sett i relasjon til verneverdiene som skal ivaretas.

Departementet konstaterer at det ikke er etablert, eller meldt inn planer om å etablere oppdrett i disse områdene. Miljøverndepartementet viser at eventuelle søknader om havbruk i naturreservater må vurderes etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Etablering av eventuelle nødvendige landfester knyttet til dette må vurderes som en del av en slik dispensasjonssøknad. Da vil tiltaket bli vurdert bl.a. i forhold til vernevedtakets formål. Dersom det ikke er i strid med verneformålet vil det kunne tillates.

Miljøverndepartementet er heller ikke gjort kjent med at det foregår eller planlegges høsting av tang eller taretråling i denne regionen. Det er heller ikke pr i dag åpnet for kommersiell høsting langs denne delen av kysten. Departementet viser også til at bestanden av sukkertare i Skagerrak er under press, og at en ikke kjenner årsakene til dette. Miljøverndepartementet mener derfor at problemstillingen knyttet til eventuell mulighet for høsting av tang og tare synes lite relevant nå. Dersom det i framtiden skulle bli aktuelt å åpne for taretråling i denne regionen, vil eventuell tråling innenfor verneområdene bli vurdert etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Da vil tiltaket bli vurdert bl.a. i forhold til vernevedtakets formål. Dersom det ikke er i strid med verneformålet vil det kunne tillates.

Departementet vil videre presisere at havbeite ikke inngår i begrepet havbruk (oppdrett) i denne sammenheng, jf. også omtale av begrepsbruk i verneplanen for sjøfugl i Sør-Trøndelag og kystverneplanen for Nordland. Departementet skiller derfor i denne sammenheng mellom havbeite og havbruk (oppdrett). Havbruk omfatter både fiskeoppdrett og skjelloppdrett. Havbeite er ifølge fiskerimyndighetene definert som utsetting og gjenfangst av krepsdyr, bløtdyr og pigghuder i næringsformål. Etter gjeldende regelverk kan det bare gis tillatelse til utsetting av havbeitedyr som er stedeagne. Miljøverndepartementet legger denne informasjonen om havbeite til grunn og tilføyer en ny bestemmelse i verneforskriftene for områder som omfatter sjøareal om at vernet ikke er til hinder for utsetting og gjenfangst av stedeagne marine arter i forbindelse med havbeitenæring. Departementet presiserer at unntaksbestemmelsen ikke omfatter eventuell fôring.

medisinering og etablering av tekniske innretninger i tilknytning til slik virksomhet.

Det vises for øvrig til vurderingene av de enkelte lokalitetene i kapittel 8.

7.3.4 Ferdsel og friluftsliv

Østfold Botaniske Forening viser til stedvis stor slitasje, særlig på sandstrender. De mener at ytterligere lokaliteter burde ha vært med i forslaget og at nye mindre, men meget verneverdige lokaliteter kan bli oppdaget i fremtiden.

Oslofjordens Friluftsråd (OF) understreker betydningen av at naturvern og friluftsliv går hånd i hånd i planprosessen, og at naturgrunnlag og landskap ofte er avgjørende for et områdes friluftslivskvaliteter.

Friluftslivets Fellesorganisasjon (FRIFO) støtter verneforslagene og understreker at mange områder også har betydelige friluftsinnteresser, som det må tas tilstrekkelig hensyn til og at det er svært viktig å bevare naturverdier, bl.a. for å ivareta friluftslivet. FRIFO går prinsipielt mot all regulering som rokker ved allemannsretten, men kan se at det i noen spesielle tilfeller er behov for regulere ferdselen av hensyn til sårbare naturtyper og/eller arter. Vernebestemmelsene må ikke hindre mindre arrangementer med pedagogisk innhold eller legge unødvendige hindringer på ferdsel, vedlikehold og merking av stier. FRIFO støtter strenge begrensninger på motorferdsel i utmark og mener dette i størst mulig grad også bør gjelde sjøarealer.

Friluftsrådernes Landsforbund (FL) peker på at det er et felles overordnet mål for naturvern- og friluftsinnteressene å hindre nedbygging av strandsonen, men at de positive sidene ved friluftsliv for å skape forståelse og aksept for naturen ikke er trukket frem i verneplanene, og at friluftsliv fremstilles som hovedtrusselen mot naturverdiene. FL frarår på det sterkeste at perioden med ferdselsforbud utvides til å omfatte perioden 15. juli til 31. juli, den kanskje viktigste perioden for friluftsliv langs kysten. For at folk skal respektere ferdselsforbud, må det oppfattes som viktig for sjøfuglene.

Norges seilforbund (NSF) har forståelse for viktigheten av å ta vare på miljøet og de elementer som er en naturlig del av dette. NSF viser til at begrepet vannsport etter deres oppfatning brukes svært unyansert, og at det er vesentlige forskjeller i den påvirkning som forskjellige typer vannsport vil ha på miljøet. NSF ber om at seiling i båt og jolle ikke rammes av forbudet mot vannsport. Båndlegging av så store sjøarealer som det foreslås vil etter NSF oppfatning være en urimelig begrensning av folks muligheter til å benytte sentrale naturområder. NSF viser til stor aktivitet rundt Larkollen, Teibern, Sletter og Kurefjorden samt at forbud mot vannsport i Skjebergkilen, Øra og Fuglevikbukta må unngås.

Norges dykkerforbund (ND) er uenig i at dykking er "mer intensiv og uforutsigbar", enn for eksempel småbåttrafikk til og fra brygger. ND viser til at selve dykkingen foregår på dyp som er større enn normalt næringsssøk for dykkende fugler og aviser at dykking er en trussel for fuglelivet, ut over ordinær småbåttrafikk. ND godtar at dykkere må akseptere ilandstigningsforbud og begrensninger som gjelder alle brukergrupper på sjøen, men viser samtidig til at det er gjort unntak for fiske etter saltvannsfiskeloven. ND mener dykking ikke representerer noen større forstyrrelser enn utøvelsen av fiske og at det er uriktig og urimelig om fritidsdykking blir pålagt strengere restriksjoner enn alminnelig fritidsferdsel på sjøen.

Fylkesmannen viser til at det er store friluftslivsinteresser i mange av de foreslåtte verneområdene, og mener derfor at friluftslovens bestemmelser om allmennhetens frie ferdsel bør ligge til grunn. Fylkesmannen viser også til at det i verneforslag av betydning for friluftsliv er tatt hensyn til dette i form av mulighet til merking og vedlikehold av stier og etablering faste grillplasser. Av hensyn til botaniske verdier tilrår imidlertid fylkesmannen begrensninger i allmennhetens ferdsel i noen små delområder i perioder. I tillegg foreslår fylkesmannen at det innføres ferdselsrestriksjoner av hensyn til hekkende sjøfugl i perioden fra 15. april til 15. juli. I noen av de eksisterende verneområdene er det ferdselsrestriksjoner også fordi områdene er viktige raste- og trekklokaliteter. Fylkesmannen ønsker å harmonisere tidsrommene med ferdselsrestriksjoner mest mulig. Dette innebærer at perioden med ferdselsforbud om høsten blir forkortet med 2 uker i enkelte områder. Fylkesmannen vurderer likevel at dette er akseptabelt i forhold til å ivareta verneverdiene. Fylkesmannen tilrår også at det i noen områder er forbud mot utøvelse av vannsport for å beskytte fuglelivet mot forstyrrelse. Vannsport omfatter aktiviteter som kiting og dykking og bruk av surfebrett, seilbrett, vannski, paraglider og lignende.

Direktoratet for naturforvaltning mener forskriftene må legge grunnlag for en forvaltning som ivaretar naturverdiene, samtidig som det tas hensyn til den store verdien flere av områdene har for friluftslivet. Fylkesmannen har for noen områder foreslått å gi generelt unntak for vedlikehold og merking av eksisterende stier, mens i andre områder kun etter dispensasjon. DN mener det er tilstrekkelig å ha et generelt unntak i forskriften § 4 for vedlikehold av eksisterende stier med eksisterende merking. Ny merking av eksisterende stier bør derimot fortsatt skje etter søknad. Med ny merking menes etablering av merker på steder hvor det ikke er merker fra før eller etablering av en ny type merker. Dette vil i stor grad oppfylle ønsket om kontroll med hvordan merkingen utføres, samtidig som en imøtekommer friluftslivsinteressene. Eventuelle behov for nye stier bør vurderes i sammenheng med skjøtselstiltak for å fremme verneformålet. Det er ved tidligere vernevedtak lagt til grunn at turvirksomhet i regi av ideelle lag og foreninger, universiteter, skoler eller andre institusjoner, kan skje uten at det er nødvendig å søke om dispensasjon.

DN støtter fylkesmannens forslag om å innføre forbud mot utøvelse av vannsport, og viser til at forbudet er en presisering av forbudet mot unødig forstyrrelse. Ferdselsforbud i sjø har normalt unntak for yrkesfiskere fordi dette er næringsvirksomhet og avklart med fiskerimyndighetene. Det er dermed ikke en vurdering av at fiskeaktiviteter er mindre forstyrrende enn for eksempel vannsport. Direktoratet slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilrådning.

Miljøverndepartementet presiserer at begrensninger i allmennhetens ferdsel i en del av lokalitetene er nødvendig for å ivareta verneverdiene, og at perioden med ferdselsforbud ikke er lengre enn høyst nødvendig for å sikre verdiene i tilstrekkelig grad. Miljøverndepartementet slutter seg for øvrig til direktoratets anbefaling.

7.3.5 Landbruk

Østfold Bondelag savner omtale av landbrukets virkemidler som et alternativ til vern og betydningen av næringsutvikling. Store erstatningskrav vil kunne bli utløst ved vern. Haldenvassdragets Skogeierforening viser til at landbrukets

virkemidler, som også inkluderer hensyn til landskap og miljø, ikke er vurdert i planen. Norges Bondelag viser til landbrukets ansvar for å sikre natur- og kulturverdier. Vernbehovet må derfor vurderes nøye i forhold til andre sikringsmåter, som er mangelfullt vurdert i verneplanutkastet. Miljøplaner, tilskuddsordninger og forvaltnings- og skjøtselsplaner vil langt på vei kunne sikre verneverdier. Dette er mer konstruktivt og gir ikke permanent rådighetsinnskrenkning for eier.

Fylkesmannen viser til at landbrukets egne generelle virkemidler for å ivareta miljøverdier kan være et supplement til vern, men ikke erstatte etablering av nye verneområder etter naturvernloven. I forhold til nytenking, jf. "Landbruk Pluss", mener fylkesmannen at i enkelte viktige naturvernområder bør hensynet til verneformålet prioriteres foran mulige nye prosjekter etter "Landbruk Pluss". Under høringen er det ikke kommet konkrete forslag til slike prosjekter. Ved revisjon av forskriftene tilrår fylkesmannen å fjerne unntakene for gjødsling og sprøyting, unntatt i Thorsøma. Fylkesmannen antar at gjødsling og sprøyting trolig hadde opphørt en stund før områdene ble fredet. Det legges betydelig vekt på de botaniske interessene i disse områdene. Fylkesmannen tilrår også forslaget om utvidet vern for delområde C på Øra. Beiting er ønskelig i områder med strandeng og hagemark, for å hindre gjengroing. Skjøtselsbehovet bør vurderes etter vernevedtaket, jf. forskriftene.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at beite bidrar til å skape en rikere og mer naturlig engflora. I de eksisterende våtmarksreservatene som nå revideres, inngår noe innmark. Det har variert hvorvidt de enkelte områdene har hatt generelt unntak eller kun unntak etter søknad for gjødsling, pløying, grøfting osv. Arealene har i hovedsak vært strandeng, som i varierende grad har vært benyttet til beite. Blant de nye verneforslagene er det oppdyrka, eller tidligere oppdyrka delområder, i henholdsvis Verkens lund (delområde B) og Alshusbukta (delområde A). På grunn av jordbruksvirksomheten er ikke disse områdene aktuelle for vern. Selv om disse områdene ville gitt en bedre arrondering totalt sett, utgjør de øvrige arealene et selvstendig grunnlag for vern. DN tilrår derfor at de nevnte delområdene ikke vernes nå, men at de eventuelt kan utredes for vern på et senere tidspunkt. Direktoratet slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilrådning.

Miljøverndepartementet viser til at dagens landbruksdrift kan fortsette som tidligere. I noen områder er et aktivt landbruk også viktig for å opprettholde landskapsbildet. I de spesielle tilfeller hvor det er behov for å sette inn tiltak etter lov av 19. desember 2003 nr 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) vil dette kunne dispenseres for etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriftene. En eventuell dispensasjon skal iverksettes uten opphold i henhold til de tiltak loven krever. I relevante områder presiseres det i forskriften at det kan søkes om adgang til nødvendig motorferdsel i tilknytning til fjerning av vegetasjon som er vertsplanter for skadeorganismer i landbruket og kontrollert uttynning/høydereduksjon av skog og kratt som er til ulempe for jordbruket. Det er også åpnet for motorferdsel i forbindelse med tradisjonell slått og beiting og vedlikehold av gjerder samt gjødsling og nødvendig bruk av kjemiske bekjempningsmidler på beiter. Departementet presiserer at motorferdselen ikke må komme i konflikt med verneformålet. Vernet er heller ikke til hinder for at transport av sykt eller skadd bufe der kjøretøy som benyttes

skal være skånsomt mot markoverflaten. Dette er innarbeidet i de forskriftene det er relevant. Departementet slutter for øvrig seg til direktoratets anbefaling.

7.3.6 Motorferdsel

Oslofjorden båteierunion (OBU) viser til at DN av hensyn til verneformålet ytterligere kan regulere ferdselen, og frykter nye pålegg, men forventer ny høring dersom dette blir aktuelt. De har forståelse for at verneområdene må skånes mest mulig, men ikke på bekostning av småbåtturen, som allerede er sterkt begrenset i fuglereservater m.m. Det oppfordres til å tilrettelegge for småbåter.

Fylkesmannen tilrår at spesielle bestemmelser om småbåtferdsel videreføres i de områdene som har hatt slike bestemmelser.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens tilrådning. For øvrig viser DN til at naturreservat er en streng verneform. Eventuelle unntak for motorferdsel skal holdes på et minimum og angis særskilt. Dette gjelder både generelle unntak for motorferdsel, og motorferdsel som det kan søkes om tillatelse til. Fylkesmannens forslag til forskrifter var bygget på en eldre forskriftsmal. Denne kunne oppfattes som om det var gjort unntak for enhver motorferdsel. DN tilrår å endre samtlige verneforskrifter i tråd med etablerte maler. Her spesifiseres det nøyaktig hvilken motorferdsel det er generelt unntak for, og hvilken motorferdsel det kan søkes om unntak for.

Miljøverndepartementet presiserer at i verneområder skal tiltak og aktiviteter tilpasses formålet med vernet slik at verneverdier ikke forringes eller ødelegges. Dette gjelder også i forhold til småbåtutrustning og andre rekreasjonsaktiviteter. I de områdene det er relevant, er ferdselsbestemmelsene ikke til hinder for nødvendig motorferdsel i forbindelse med jord- og skogbruksdrift. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratets anbefaling

7.3.7 Anlegg

7.3.7.1 Kraftledninger

Fredrikstad Energinett AS (FEN) har behov for drift, vedlikehold, trefelling og eventuell forsterkning og nyanlegg. FEN viser til vernebestemmelsene § 5.1. som krever dispensasjon for motorferdsel ved slike tiltak, og forutsetter at en ikke må søke om dette ved eventuelle feilsituasjoner knyttet til el. anlegg i verneområder.

Fylkesmannen viser til at følgende foreslåtte verneområder berøres av kraftlinjer: Kråkerøy-skjærgården naturreservat, Øra naturreservat, Skjæløysundet naturreservat, Bjørnevågenlia naturreservat, Alshusbukta naturreservat, Søndre Haugstenåsen naturreservat, Arekilen naturreservat, Sandøysalta naturreservat, Gravningen naturreservat, Haugetjern naturreservat, Herfølsalta naturreservat, Verkens lund biotopvernområde, Kurefjorden naturreservat, Telemarkslunden og Ekebylunden naturreservat, Rambergbukta naturreservat, Kongshavntjern naturreservat og Skjebergkilen naturreservat. Fylkesmannens tilrår at bestemmelsene om drift og vedlikehold av eksisterende kraftlinjer harmonerer med standard bestemmelser for dette. Ved feilsituasjoner skal det i ettertid sendes melding til forvaltningsmyndigheten om gjennomført motorferdsel.

Direktoratet for naturforvaltning slutter seg til fylkesmannens tilrådning.

Miljøverndepartementet viser til at i de områdene som berøres av kraftlinjer, åpner forskriftene for drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. Vedlikehold omfatter blant annet utskifting av komponenter knyttet til kraftledninger (linjer, isolatorer, master, traverser m.v.) i samsvar med anleggets tillatte egenskaper i forhold til konsesjon etter energiloven. Oppsetting av master med annen utforming enn eksisterende anlegg, omfattes normalt ikke av bestemmelsene på dette punkt. Ved utskifting av master eller andre komponenter, skal master og komponenter som er mest mulig lik eksisterende benyttes, med mindre overgang til andre typer master og komponenter vil redusere anleggets innvirkning på verneverdiene uten urimelige kostnader eller ulemper for anleggseieren, jf. energiforskriften § 3-4.

I forbindelse med vedlikehold vil det kreves særskilt tillatelse for motorferdsel fra forvaltningsmyndigheten for verneområdet. Det presiseres at forvaltningsmyndigheten vil kunne gi tillatelser av lengre varighet på bestemte vilkår, slik at det ikke må søkes for hvert enkelt tilfelle. Unødig tungvint drift og vedlikehold kan på denne måten unngås, samtidig som forvaltningsmyndigheten kan sikre en mest mulig skånsom motorisert ferdsel i forhold til verneverdiene.

Bestemmelsene presiserer at tiltakshaveren kan foreta nødvendig istandsetting ved akutte utfall av anleggene. Ved akutte feil på anleggene kan det oppstå behov for umiddelbar reparasjon av installasjoner som medfører bruk av motorkjøretøy. I slike akutte tilfeller vil det ikke være tid til å innhente tillatelse til bruk av motorkjøretøy i verneområdet, dersom den nødvendige motorferdselen ikke allerede er tillatt i allerede gitt tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. I slike tilfeller forutsettes det at motorferdsel skjer mest mulig skånsomt, og at det snarest mulig i ettertid meldes fra til ansvarlig forvaltningsmyndighet for verneområdet.

Oppgradering og/eller fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linjetverrsnitt er tillatt når dette ikke forutsetter vesentlige fysiske endringer i strid med verneformålet. Bestemmelsen omfatter tilfeller hvor det oppføres andre typer master, ved oppsetting av større master eller opphenging av nye liner m.v. som endrer anleggets egenskaper i forhold til hva det er gitt konsesjon til å etablere, og når endringen ikke innebærer en vesentlige fysisk endring i forhold til formålet med vernet. Eksempel på tiltak kan være endring av driftsspennning eller linetykkelse. Oppgraderinger som innebærer bruk av større eller endrede master kan også omfattes dersom det ikke kommer i konflikt med verneverdiene.

Oppgradering/fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under ovennevnte, skal behandles etter søknad. Med dette siktes til tilfeller hvor oppgraderingen eller fornyelsen kan innebære en vesentlig fysisk endring i strid med verneformålet. Vurderingen av om oppgraderingen eller fornyelsen innebærer en vesentlig fysisk endring i forhold til formålet med vernet, vil være en konkret vurdering av tiltakets samfunnsmessige betydning satt opp mot hensynet til verneformålet i det enkelte tilfelle. Det antas at slike dispensasjoner under normale omstendigheter vil kunne gis. Hensikten med konkret søknad er også å etablere en kontakt i forkant mellom tiltakshaver og forvaltningsmyndigheten for verneområdet med sikte på å drøfte avbøtende tiltak slik at mulige negative konsekvenser for verneformålet som følge av anlegget i størst mulig grad reduseres og dermed synliggjøres

allerede i søknaden. Hensikten er ikke å diskutere nedleggelse eller dramatiske omlegginger av det eksisterende anlegget, men derimot en mest mulig skånsom utforming og mindre justeringer av anlegget. Opprettholdelse av luftledning i det samme området skal normalt aksepteres. Ved vurderingen skal det legges vekt på tiltakshaverens plikter etter energiloven til å sørge for å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, herunder sørge for vedlikehold og modernisering som sikrer en tilfredsstillende leveringskvalitet. Ved vurderingen skal det også legges vekt på plikten til ved planlegging, utførelse og drift av elektriske anlegg å sørge for at allmennheten påføres minst mulig miljø- og landskapsmessige ulemper i den grad det kan skje uten urimelige kostnader eller ulemper for konsesjonæren.

I Åsebutjern biotopvernområde og Skipstadsand naturreservat er det elektriske ledninger som forsyner hytter med strøm. Vernebestemmelsene er ikke til hinder for drift, vedlikehold og nødvendig istandsetting av disse. Ferdelsbestemmelsene er heller ikke til hinder for eventuell nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på disse linjene.

7.3.7.2 Veier og jernbane

Statens vegvesen Region øst viser til at noen områder berører riksvei eller fylkesvei som grenser til eller at vei krysser området. Statens vegvesen har ikke planer for nye veianlegg eller større utbedringer i noen områder. Vernebestemmelsene tolkes slik at vilkår for vanlig drift og veivedlikehold ikke endres. Jernbaneverket forutsetter fortsatt rett til bekjempning av vegetasjon og felling av risikotrær, under henvisning til Jernbaneloven § 10.

Fylkesmannen tilrår at vanlig drift og vedlikehold av eksisterende veianlegg skal kunne fortsette. Rydding i reservater som grenser mot jernbane skal skje etter dispensasjon fra fredningsforskriften.

Direktoratet for naturforvaltning slutter seg til fylkesmannens forslag.

Miljøverndepartementet viser til at vern ikke er til hinder for vanlig vedlikehold av veier og jernbane. Departementet mener også at rydding av vegetasjon langs jernbanelinjer kan foregå uten søknad. Forskriftene er derfor endret på dette punktet for to av områdene; Remmendalen naturreservat og Bogslunden naturreservater. Departementet forutsetter at ryddingen foregår skånsomt. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratets anbefaling.

7.3.7.3 Kystverkets anlegg

Kystdirektoratet viser til at vern ikke må hindre drift og vedlikehold av Kystverkets anlegg og motorferdsel i denne forbindelse. Videre at Kystverket kan gis tillatelse til oppføring av nyanlegg og nødvendig flytting og tilbygg på eksisterende anlegg, eller andre tiltak for å sikre sjøverts ferdsel.

Fylkesmannen tilrår at det gis unntak for drift og vedlikehold av Kystverkets anlegg og ferdsel i forbindelse med dette, og at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til oppføring av nye anlegg for Kystverket.

Direktoratet for naturforvaltning slutter seg til fylkesmannens forslag og viser til at unntak bare framgår i forskriftene til de lokalitetene der en kjenner til at Kystverket faktisk har anlegg. For oppføring av nye anlegg for Kystverket tilrås at det søkes om dispensasjon både for selve tiltaket og eventuelle behov for motorferdsel i den forbindelse.

Miljøverndepartementet viser til at forskriftene er formulert i samsvar med tidligere avklaringer i tilsvarende saker. Dette innebærer at det er generelt unntak i de områder hvor Kystverket har anlegg for: "*Drift og vedlikehold av Kystverkets anlegg og ferdsl i forbindelse med dette arbeidet*". Tilsvarende heter det om eventuelle unntak etter søknad: "*Oppføring av nye anlegg, flytting av anlegg, og tilbygg til anlegg for Kystverket*". Departementet understreker at det må legges stor vekt på hensynet til sikkerhet for sjøferdselen. Hensikten med å vurdere slike tiltak etter søknad er å etablere en kontakt mellom Kystverket og vernemyndigheten slik at plassering/utforming best mulig tilpasses verneverdiene. Når det gjelder behov for akutte tiltak knyttet til etablering av navigasjonsinfrastruktur, eksempelvis i forbindelse med skipsfartsulykker, legger departementet til grunn at slik infrastruktur må kunne etableres raskt. I slike tilfelle er det ikke behov for søknad til vernemyndighetene før tiltaket settes i verk, men de skal varsles raskest mulig i etterkant. Det legges til grunn at slike akutte behov sjelden inntreffer, og at nødvendige tiltak blir utført på en måte som gir minst mulig negative konsekvenser for verneverdiene. For øvrig slutter Miljøverndepartementet seg til direktoratets anbefaling.

7.3.7.4 Sjøhus, brygger, fortøyingsbolter mv.

Fylkesmannen tilrår at eksisterende lovlig oppførte brygger etter Plan- og bygningsloven kan brukes og vedlikeholdes. Ulovelige oppførte brygger skal vurderes som dispensasjon etter plan- og bygningsloven. Dersom dispensasjon ikke gis, vil en slik brygge måtte fjernes, uavhengig av forskriften § 4. Fylkesmannen presiserer at tinglyst rett til brygger overfor en grunneier ikke automatisk fører til at tillatelse blir gitt etter plan- og bygningsloven. I tilfeller der det i eldre tid har vært brygger, vil ny brygge kreve dispensasjon fra plan- og bygningsloven og fra verneforskriftene. Fylkesmannen tilrår at eksisterende båtplass og/eller fast opplagsplass i bruk ved vernetidspunktet blir akseptert videreført, når båteier kan dokumentere en slik rett fra grunneier. Det kan ikke påregnes gitt dispensasjon fra vernereglene til nye båtplasser, brygger eller opplagsplasser.

Direktoratet for naturforvaltning slutter seg til fylkesmannens tilrådning.

Miljøverndepartementet viser til kap 7.3.3. vedrørende eventuell etablering av nødvendige landfester knyttet til havbruksvirksomhet. Departementet slutter seg forøvrig til direktoratets anbefaling.

7.3.8 Boliger, boligtomter og hytter,hyttetomter

Enkelte grunneiere har ytret ønsker om på sikt å kunne legge ut noen tomter.

Fylkesmannen viser til at gjeldende kommuneplaner ikke åpner for utbygging i de aktuelle områdene. Ut over en liten grensejustering i det foreslåtte Remmendalen naturreservat, tilrår fylkesmannen ingen grenseendringer i denne sammenheng.

I to av forslagene er det tatt ut areal med hytter. Hyttene framstår derfor som ”øyer” i verneforslagene, der vernebestemmelsen ikke skal gjelde. Dette gjelder Kråkerøy-skjærgården naturreservat og Skjæløysundet naturreservat. Her er det snakk om en ansamling av flere hytter. Fylkesmannen vurderer at det er bedre å unnta disse fra verneplanen enn å legge opp til forvaltning av disse arealene gjennom en rekke unntaksbestemmelser i forskriften. To andre områder har en hytte hver: Kurefjorden og Refsnes. Her tilrår fylkesmannen å gi unntak for nåværende bruk og vedlikehold av hyttene.

Direktoratet for naturforvaltning slutter seg til fylkesmannens tilrådning.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratets anbefaling.

7.3.9 Skog, vedhogst etc

Flere høringsinstanser har uttrykt skepsis til vern som kan hindre mulig fremtidig utnyttelse i deler av landbrukseiendommer, utover nåværende tradisjonell stedbunden landbruksnæring.

Fylkesmannen viser til at i verneforslagene Remmendalen, Fuglevikbukta, Garntangen, Bjørnevågen, Gravningen, Tasken, Grønliparken, Reieråsen, Rambergbukta, Kongshavntjern, Fuglevik og Skjebergkilen er det behov/mulighet for bl.a. vedhogst, hogst av barskog, fjerning av enkelttrær, fjerning av vindfall, uttynning, fjerning av spesifikke treslag, plukkhogst og uttak av trevirke i forbindelse med skjøtsel er lokalitetene. Fylkesmannen tilrår at det skal kunne søkes om dispensasjon for dette i forskriften § 7. Øra har også unntak for plukkhogst på et avgrenset område.

Fylkesmannen viser til at det er drivverdig barskog i noen av områdene. Det er under utarbeidelsen av verneforskriftene foreslått en rekke unntak for etablert landbruksvirksomhet, unntatt for ordinær skogsdrift. Fylkesmannen viser spesielt til Fylkeslandbruksstyret som mener verneplanen har tatt hensyn til landbruket på et samlet sett god måte og at planen kan aksepteres ut fra skogbruksinteresser. Fylkesmannen tilrår at det i områder hvor det er ønske om fjerning av ”skygge- og utsiktstrær” gis adgang til dette i et begrenset omfang. I forskriftene foreslås det også at uønsket vegetasjon og enkelttrær inntil eksisterende faste anlegg, innretninger, jordekanter m.v. kan fjernes. Spørsmål om ”skygge- og utsiktstrær” vil også kunne bli vurdert i forbindelse med at det lages forvaltningsplaner og kan i noen tilfeller søkes løst gjennom dispensasjon fra forskriftene.

Direktoratet for naturforvaltning slutter seg til fylkesmannens forslag.

Miljøverndepartementet vil påpeke at hvis vegetasjon skal fjernes, må dette ikke gå ut over formålet med vernet eller verneverdiene. Departementet konstaterer at Fylkeslandbruksstyret er fornøyd med de hensyn som er tatt til landbruket.

Vedrørende felling av trær langs veier og jernbane vises det til 7.3.7.2.

Miljøverndepartementet slutter seg for øvrig til direktoratets anbefaling.

7.3.10 Kulturminner

Riksantikvaren ber om at regional kulturminneforvaltning i fylkeskommunen tas med i arbeid med utarbeidelse av forvaltningsplaner for å integrere kulturminneverdier i områdene.

Direktoratet for naturforvaltning tilrår å bruke samme formulering angående kulturminner som i verneplan for Oslofjorden - delplanene for Telemark og Vestfold: "Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner". DN tilrår at slike tiltak skal skje etter søknad.

Miljøverndepartementet forutsetter et tett samarbeid mellom kulturminne- og naturforvaltningsmyndighetene når det gjelder forvaltningen og behandlingen av enkeltsaker knyttet til kulturminner innenfor verneområdene. Det legges opp til at istandsetting og vedlikehold knyttet til både fredete og ikke fredete kulturminner og til naturverdiene, skal skje på en slik måte at både natur- og kulturminneverdier ivaretas på best mulig måte. Tiltak knyttet til forvaltning av kulturminner må derfor avklares med forvaltningsmyndigheten for verneområdene slik at det ikke oppstår konflikt med verneformålet etter naturmangfoldloven. Forskriftenes punkt vedrørende kulturminner, er kun en presisering i forhold til kulturminnelovens bestemmelser som også gjelder innenfor områdene som nå foreslås vernet etter naturmangfoldloven. Departementet vil understreke at inngrep, istandsetting og skjøtsel knyttet til kulturminner som er fredet i medhold av kulturminneloven, bare kan skje etter tillatelse fra kulturminnemyndighetene.

7.3.11 Annet

I de eksisterende naturreservatene som nå foreslås revidert fantes det spesifikke unntak for å kunne søke om "*felling av vilt som gjør vesentlig skade*" og "*rydding av vegetasjon m.m. i henhold til godkjent forvaltningsplan, eller når formålet med vernet krever det*". DN tilrår at disse bestemmelsene ikke tas med i de reviderte forskriftene, siden det allerede er hjemmel for slike tiltak etter § 7.

For områder som berører sjø, vil den generelle bestemmelsen (forskriften § 3 nr. 3) alltid innebære et forbud mot "*etablering av brygger, båtplasser og opplag av båter*". I en rekke forskrifter er det likevel i tillegg foreslått å ha en egen bestemmelse om forbud mot "*etablering av båtplasser*". Direktoratet viser til at dette er overflødig, og tilrår derfor å ta ut nevnte bestemmelse.

I noen forskrifter tilrår fylkesmannen at det gjøres unntak for bruk, drift og vedlikehold av diverse "lovlige tiltak", som er i bruk på fredningstidspunktet. DN mener det er en forutsetning at tiltakene er lovlig igangsatt, og at dette derfor ikke er nødvendig å presisere i forskriften.

Miljøverndepartementet slutter seg til DN's anbefaling.

8 MERKNADER TIL DE ENKELTE OMRÅDENE

8.1 Remmendalen naturreservat i Halden kommune (ca 0,16 km²)

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med truet, sjelden og sårbar natur, og med særlig betydning for biologisk mangfold i form av en spesiell naturtype i en bekkedal med variert edelløvskog med rikt jordsmonn, dødved og et tilhørende rikt dyreliv. Området har pedagogisk betydning og benyttes til undervisningsformål. Remmendalen er LNF-område i kommuneplanen. Noe av området er regulert til friluftsmål, og to små arealer har status "offentlig/allmennyttig bebyggelse".

Grunneierne påpeker at vernet ikke må være til hinder for skogsdrift, at forurensning av bekken må opphøre og at det ikke er ønskelig med ytterligere tilrettelegging for rekreasjon. Tre grunneiere mener at hele eller deler av deres eiendommer mangler kvaliteter som tilsier vern, og at disse arealene derfor må tas ut av verneforslaget. De viser til at arealene isteden kan være aktuelle til boligformål.

Halden kommune ber om grenseendringer, slik at bl.a. tomtene 62/572 ("Speiderhuset"), og 62/612 (Melhus) tas ut av forslaget. Kommunen ønsker at nordgrensen fastsettes etter at ny trasé for riksvei 21 er avklart, alternativt at vernebestemmelsene åpner for en ny trasé sør for den eksisterende.

Oslofjordens Friluftsråd viser til områdets betydning for Høgskolen i Østfold og at forskriften § 4 bør ha unntak for begrenset bruk av reservatet i undervisningssammenheng.

Statens vegvesen Region øst viser til at Halden kommune arbeider med plan om ny innfartsvei som vil krysse Remmendalen. Statens vegvesen har ikke planer om nye veianlegg eller større utbedringer her. Vernebestemmelsene tolkes slik at vilkårene for drift og vedlikehold av eksisterende veianlegg ikke endres (riksvei 21). Over tid kan det være behov for en standardheving.

Jernbaneverket har ikke innvendinger, men forutsetter at vegetasjonen fortsatt kan holdes nede langs banesporet og at trær med sikkerhetsrisiko eller som kan skade tekniske installasjoner, kan fjernes. Det vises til jernbaneloven § 10.

Fylkesmannen viser til at den foreslåtte avgrensingen ivaretar verneverdiene, bl.a. ved at også markerte høydedrag inntil en bekkedal må omfattes av vernet når formålet bl.a. er knyttet til å bevare naturtypen "bekkedal". Når det gjelder boligbygging, avviste kommunen omkring 1990 en reguleringsplan med rekkehus. Det er til dels dårlig byggegrunn i de aktuelle områdene. Fylkesmannen kan likevel tilrå å ta ut ca 1,3 daa ved at grensen trekkes litt østover. Det er viktig at reservatet her ikke blir for smalt vest for Remmen renseanlegg. Grensen i nord følger nåværende riksvei 21. Fylkesmannen tilrå at det gis mulighet for å søke om en mindre justering av nåværende veitrasé for riksvei 21 etter. Fylkesmannen legger til grunn at rydding av trær langs jernbanen krever dispensasjon fra verneforskriften. Foreslåtte bestemmelser hinder ikke begrenset bruk av reservatet i undervisningssammenheng.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at det er foreslått en rekke generelle unntak for tiltak i verneområdet, og støtter dette. DN tilrå imidlertid at bare kjøring på Refneveien, herunder drift og vedlikehold av denne og kjøring på turvei langs elva, i forbindelse med drift og vedlikehold av turvei, trebroer grillplass m.v. unntas fra det generelle motorferdselbudet. Fjerning av vindfall som berører turvei regnes som ledd i drift- og vedlikehold. For vedlikehold av andre anlegg som kloakkledningsnett gjennom dalen, elektriske ledninger og ledningsgate mv., tilrås det at det skal søkes om unntak for motorferdsel. For visse andre tiltak tilrås at det både skal søkes om selve tiltaket, og eventuell motorferdsel. Dette gjelder for hogst av barskog vest for Remmenbekken, vedlikehold og utbedring av riksvei 21, rydding av vegetasjon langs jernbanelinje og tiltak for å hindre erosjon. Når det gjelder hogst av nevnte barskog, er hensikten med krav om søknad at forvaltningsmyndigheten skal kunne påvirke når hogsten skjer og valg av kjøretraseer, med tanke på å redusere terrengskader. DN presiserer for øvrig at det kun er snakk om å avvirke barskogen, og at området etterpå skal få vokse naturlig til med løvskog.

For øvrige tiltak som det er generelt unntak for, eller kan søkes om unntak for, tilrår direktoratet at det ikke åpnes for motorferdsel. DN viser ellers til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet er gjort oppmerksom på at området er et mye benyttet turområde for en nærliggende barnehage. Bestemmelsen er derfor endret slik at vernet ikke er til hinder for plukking av hvitveis til eget bruk. Vernet er heller ikke til hinder for å felle risikotrær innenfor en sone på 15 m regnet fra midten av jernbanesporet. Dette er hjemlet i forskriften § 4 pkt.1. Det er heller ikke endringer i vilkår for vanlig drift og vegvedlikehold. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratet og anbefaler opprettelse av Remmendalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.2 Fuglevikbukta naturreservat i Fredrikstad kommune (ca 0,38 km², herav ca 0,32 km² sjøareal)

Forslaget innebærer en utvidelse av eksisterende naturreservat på ca 0,019 km² landareal. Samtidig foreslås revisjon av forskriften for å harmonisere den med nye forskrifter.

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med truet, sjelden og sårbar natur, samt å bevare spesielle naturtyper i form av et våtmarksområde med vegetasjon, fugleliv og annet dyreliv som naturlig er knyttet til området, samt en tilgrensende frodig løvskog i tilknytning til en bekkedal. Området har en særlig betydning for biologisk mangfold ved at det har en viktig funksjon for fuglelivet som overvintringssted og rasteplass under trekket. Fuglevikbukta inngår i våtmarkssystemet i Glommas munningsområde.

Både eksisterende og nytt verneareal er båndlagt for vern som naturreservat i kommuneplan.

Fredrikstad kommune tilrår grensejusteringene og vannsportforbud. Borg Havn IKS viser til at arbeid med sjømerker kan berøre ytterkanten av reservatet og ønsker en avklaring av hvilke aktiviteter som kan aksepteres der, alternativt en vurdering av en grensereduksjon.

Oslofjordens Friluftsråd mener en utvidelse har lite å si for friluftinteressene. Kystverket påpeker at ytre del av reservatet nyttes som "snuplass" for skip, og varsler behov for mulig mudring. Kystverket vil i så fall søke om dispensasjon. Norges seilforbund (NSF) ønsker ikke forbud mot vannsport i Fuglevikbukta.

Fylkesmannen viser til at forslaget ikke omfatter grenseendringer i sjø. Forskriften hjemler drift og vedlikehold av Kystverkets anlegg og det kan søkes om dispensasjon for nyanlegg m.v. Det er tungtveiende grunner for at en eventuell mudring bør aksepteres nordøst i reservatet, pga sikkerhet og nærhet til kaianlegg. Fylkesmannen anbefaler en liten arealreduksjon, slik at grensen følger en merket grense for et manøvreringsområde for skip, slik at aktuelle mudringsarealer ikke lenger inngår i reservatet. Med bakgrunn i at man også ønsker å beskytte fuglelivet mot forstyrrelse, tilrår fylkesmannen forbud mot utøvelse av vannsport i verneområdet.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens forslag om å innføre forbud mot utøvelse av vannsport, og viser til at forbudet er en presisering av forbudet mot ”unødig forstyrrelse”. Forbudet er ment å gjelde hele året og i alle delområder. Direktoratet mener at vannsportsaktiviteter normalt vil føre til unødig forstyrrelse av fuglelivet og at slike forstyrrelser er i strid med verneformålet. DN viser til at ferdselsforbud i sjø normalt har unntak for yrkesfiskere. Dette er et nyttehensyn, og en avklaring med fiskerimyndighetene, ikke en vurdering av at fiskeaktiviteter er mindre forstyrrende enn for eksempel vannsport. DN viser ellers til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet viser til at etter høringen har fylkesmannen i samråd med eier av eiendommen Fuglevik blitt enig om en mindre grensejustering. Departementet er enig i dette og har i tillegg gjort justeringer av forskriften for å imøtekomme behov for vedlikehold av en umerket sti, jf forskriften § 4 pkt 7 og § 7 pkt 7. Forskriften § 4 pkt 5 er også justert slik at vernet ikke er til hinder for eventuell fangst av sel. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratet og anbefaler revisjon av Fuglevikbukta naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.3 Thorsøma naturreservat i Fredrikstad kommune (ca 0,46 km², herav ca 0,39 km² sjøareal)

Forslaget innebærer en utvidelse av eksisterende naturreservat. Samtidig foreslås revisjon av forskriften for å harmonisere den med nye forskrifter.

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med truet, sjelden og sårbar natur, samt å bevare en spesiell naturtype i form av et våtmarksområde med vegetasjon, fugleliv og annet dyreliv som naturlig er knyttet til området. Thorsøma inngår i et system av våtmarksområder i Glommas munningsområde. Både eksisterende og nytt verneareal er båndlagt for vern som naturreservat i kommuneplan.

Fredrikstad kommune tilrår grensejusteringene og vannsportforbud.

Oslofjordens Friluftsråd støtter vannsportforbudet.

Fiskeridirektoratet ber om at det under unntak (forskriften § 4) åpnes for selfangst i samsvar med gjeldende lovverk.

Fylkesmannen er ukjent med at det foregår selfangst her, idet bare streifdyr opptrer, og tilrår derfor ikke å åpne for slik fangst. Med denne anførsel tilrår fylkesmannen reservatet revidert.

Direktoratet for naturforvaltning viser til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet viser til at forskriften § 4 pkt 5 er justert slik at vernet ikke er til hinder for eventuell fangst av sel. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratet og anbefaler revisjon av Fuglevikbukta naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.4 Kråkerøy-skjærgården naturreservat i Fredrikstad kommune (ca 4,29 km², herav ca 2,79 km² sjøareal)

Forslaget innebærer en utvidelse av Goenvad naturreservat. Samtidig foreslås revisjon av forskriften av hensyn til harmonisering med nye forskrifter.

Formålet med vernet er å bevare en del av skjærgården med truet, sjelden og sårbar natur med ulike vegetasjonstyper og tilhørende plante- og dyreliv. Deler av området har en særlig betydning for biologisk mangfold, og i deler av området er formålet særskilt knyttet til å bevare viktige våtmarksområder samt hekkeholmer for sjøfugl. Området er tilnærmet urørt i forhold til større tekniske inngrep. I kommuneplanen er areal utover det som allerede er vernet, båndlagt som planlagt vern. Holmene som ikke er sikret til friluftsliv med avtaler (servitutter), er LNF-område. Randholmen/Benteskjæra er statlig friluftsområde.

Grunneiere viser til tinglyst rett til felles brygge, og at de vil fremme ”byggemelding” om dette. Fredrikstad kommune tilrår etablering av reservatet, med ferdselsforbud til 31.7. på Mule-Stangeskjær. Oslofjordens Friluftsråd (OF) viser til at store deler av området er et viktig regionalt friluftsområde, både som turområde og for småbåtliv. OF reiser spørsmål ved om det er hensiktsmessighet å lage naturreservat for hele området, og foreslår at noe i stedet vernes som landskapsvernområde. Verneforskriften ivaretar i stor grad friluftinteressene, med mulig behov for flere ildsteder. OF går inn for 15.7. som sluttdato for ferdselsforbud på Mule-Stangeskjær. Norsk Ornitologisk Forening avd. Østfold viser til at området representerer et av de mest uberørte kystavsnitt i Østfold-skjærgården, med stor variasjon i biotoper og svært viktige hekke- og rasteområder for fugl. Kystdirektoratet viser til flere sjømerker og fyrlykter i området. De ønsker å endre det foreslåtte unntaket for sin egen virksomhet til: ”*Ferdsel i forbindelse med Kystverkets drift og vedlikehold av navigasjonsinstallasjoner.*”

Fylkesmannen viser til at bestemmelsene for det nye reservatet ikke er strengere enn bestemmelsene for Goenvad naturreservat. Det er foretatt en liten grenseendring langs jorde-/grøft på eiendom 432/6, for å ta ut en smal sone, som har vært fulldyrket fra før Goenvad naturreservat ble etablert. Fylkesmannen viser til at en tinglyst rett til felles brygge på statens grunn, ikke automatisk betinger at tillatelse vil bli gitt etter plan- og bygningsloven, eller at det vil bli gitt dispensasjon etter utkast til forskrift § 6. Fylkesmannen mener samme verneform bør anvendes for hele området. Lokaliteten ligger i et kystavsnitt med stort arealpress, og et reservat vil i større grad sikre verne kvalitetene. Fylkesmannen tilrår at sluttdato for ferdselsforbud på Mule – Stangeskjær (sone B) harmoniseres med tilsvarende dato for nye sjøfuglvernområder i Østfold (15. juli).

Direktoratet for naturforvaltning viser til at unntaket for Kystverkets drift og vedlikehold er ment å gjelde alle sjømerker og fyrlykter i området. DN viser ellers til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet slutter til direktoratet og tilrår at Kråkerøy-skjærgården naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.5 Øra naturreservat i Fredrikstad kommune (ca 16,75 km², herav ca 13,74 km² sjøareal)

Forslaget innebærer en utvidelse av det eksisterende Øra naturreservat. Samtidig foreslås revisjon av forskriften for å harmonisere den med nye forskrifter. Formålet er å bevare et viktig våtmarksområde og strandenger med naturlig tilhørende plante- og dyreliv. Området utgjør en spesiell forekomst ved at det er et område med aktiv erosjon, massetransport og oppbygging av masser. I deler av området er formålet å bevare et verneverdig skogsområde i sin naturgitte tilstand. Utover arealet som allerede er fredet, er øvrig areal båndlagt til framtidig vern.

Grunneiere og hytteeiere ønsker grensejusteringer slik at bl.a. husmannsplass, hytteområde, brygger og beiteområde kommer utenfor verneområdet. Det anbefales også en bredere ferdselskorridor for båttrafikk pga grunner nær land. Fredrikstad kommune mener vernegrensen bør justeres noe, at stier og veier må kunne vedlikeholdes og videreutvikles ved Gansrød og Pernes og at ferdselforbudet bør vare fra 1.4.- 31.7. og 1.9.- 30.9. ved Hestholmen og Tvisle/Fårnøt. Gyproc AS ønsker bekreftet at ny grense ikke berører deres eiendom. Fredrikstad Fjernvarme AS anmoder om at en utvidelse ikke vil hindre en trasé for et planlagt fjernvarmenett. Borg Havn IKS viser til at en utvidelse er i konflikt med havnens utviklingsplaner, og ber om en ny vurdering av grensen. Etter høring har Borg Havn foreslått at det bør presiseres et unntak for drift og veldikehold av deres anlegg, på lik linje med Kystverkets anlegg. Norsk Ornitologisk Forening avd. Østfold (ØOF) er positive til forslaget. En utfylling av området ut til anlagt steinsjeté hevdes å ødelegge et verdifullt område for vannfugl. ØOF er kritisk til foreslåtte grensereduksjoner. Oslofjordens Friluftsråd mener revisjonen ikke vil ha vesentlig negativ betydning for friluftslivet. Kystverket viser til at en utvidelse i vest er i konflikt med planlagt utvidet hovedled til Borg Havn, som er prioritert i Kystverkets handlingsplan, og bruken av kaiene. Kystverket går imot utvidelsen her, og ønsker videre et areal sørvest i nåværende reservat tatt ut. Planene om utvidelse av farleden var uaktuelle da nåværende reservat ble vedtatt. Norges seilforbund (NSF) ønsker ikke forbud mot vannsport i Øra.

Fylkesmannen viser til at området Tangen-Småtangen, er et variert større beiteområde med noe skog, med så store kvaliteter at det bør med i reservatet. Det bør tas hensyn til grunneiers ønske om gjenoppbygging av deler av bebyggelsen på plassen Tangen. Derfor tilrår fylkesmannen verneforslaget justert slik at det meste av tuftene på Tangen kommer utenfor reservatet. Samtidig tilrår et utvidet område C, med noe mildere bestemmelser gjennom generelle unntak fra vernebestemmelsene. Ved Holmen tilrår nåværende grense med noen tekniske justeringer. Arealreduksjon i eksisterende reservat med tanke på en eventuell gjenoppføring av bygning, anbefales ikke.

Fylkesmannen tilrår at nåværende fartsbegrensning til sjøs beholdes, med lav fartsgrense (under planefart) i det meste av reservatet. Av hensyn til ferdsel til og fra hytteområdene i øst anbefales en ny "korridor" med fartsgrense 20 knop, fra reservatgrensen øst for Store Fret til nordspissen av Nes-Ramsø. En viss utvidelse av "korridoren" nord for område B bør imøtekommes pga liten dybde nær land. Fylkesmannen finner ikke tungtveiende grunner til å anbefale en større arealreduksjon mellom Nes-Ramsø og Herretangen. Bruk og vedlikehold av lovlige oppførte brygger i dette området bør følge samme praksis som ellers i

reservatet. Øst for Frevar tilrås en grensejustering i hovedsak slik kommunen foreslår. Det arbeides med en reguleringsplan for dette arealet. Fylkesmannen anbefaler dette arealet tatt ut, samt at grensen legges 2 m øst for sjetéen. Etter høringen har fylkesmannen i samråd med Kystverket, Borg Havn og kommunen kommet fram til at utvidelsene i vest i hovedsak kan gjennomføres. En mindre reduksjon av sjøarealet i nåværende reservats sørvest-hjørne, bør vurderes dersom en utvidet skipsled her blir realisert. Fylkesmannen tilrår at det skal kunne søkes om å anlegge ny tursti i Gansrødområdet.

Med bakgrunn i at man også ønsker å beskytte fuglelivet mot forstyrrelse, tilrår fylkesmannen forbud mot utøvelse av vannsport i verneområdet. Området er et Ramsar-område og fylkesmannen opplever vannsport som et problem her.

Direktoratet for naturforvaltning tilrår at de to båtledene der største tillatte hastighet er 20 knop skal avmerkes på vernekartet. Det bør presiseres at unntaket for drift og vedlikehold av anlegg for Kystverket også gjelder Borg havn. DN støtter fylkesmannens forslag om å innføre et forbud mot utøvelse av vannsport, og viser til at forbudet er en presisering av forbudet mot "unødig forstyrrelse". Forbudet er ment å gjelde hele året. DN mener at vannsportsaktiviteter normalt vil føre til unødig forstyrrelse av fuglelivet og at slike forstyrrelser er i strid med verneformålet. DN viser til at ferdselsforbud i sjø normalt har unntak for yrkesfiskere. Dette er et nyttehensyn, og en avklaring med fiskerimyndighetene, ikke en vurdering av at fiskeaktiviteter er mindre forstyrende enn for eksempel vannsport. DN viser ellers til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratet og anbefaler at Øra naturreservat revideres i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.6 Garntangen naturreservat i Fredrikstad kommune (ca 0,095 km², herav ca 0,002 km² sjøareal)

Formålet med naturreservatet er å bevare spesielle naturtyper i form av edelløvskog og strandberg med tilhørende flora og fauna. Det rødlister arter i området. Området er båndlagt til framtidig naturreservat i kommuneplanen.

Garntangen AS og hytteeiere ønsker grensejusteringer fordi foreslått grense kommer for nær bruksarealene rundt hyttene. Det pekes bl.a. på eventuelle utvidelser av uteplass, at det er aktuelt med septiktank og tynning av vegetasjon. Adgangen til brenning av ilanddrevet søppel og vedlikehold/merking av eksisterende stier ønskes flyttet til § 4. Fredrikstad kommune tilrår etablering av reservatet. Oslofjordens Friluftsråd (OF) viser til at området vurderes som et regionalt viktig friluftsområde, som burde ha vært sikret og tilgjengeliggjort for allmennheten. OF ønsker å kunne søke om å etablere grillplass etter § 5. OF ønsker også et generelt unntak etter § 4 for å rydde og merke for kyststien i dette området.

Fylkesmannen viser til at det primært ikke er ønskelig med hytter og brygger i reservater, og tilrår derfor grensejusteringer for å ta ut en hytte, to brygger og 150 m av totalt 400 m strandlinje i Smaugstangbukta for å unngå nærhet til uteplass og til hytte. Arealene som foreslås tatt ut har ikke vesentlige verneverdier. En eventuell septiktank kan vurderes som dispensasjon. Det bør søkes om tillatelse til brenning av søppel og vedlikehold/merking av stier. Fylkesmannen tilrår å

supplere forbudet mot bålbrenning med ”og bruk av grill”, da området er mye brukt og er brannutsatt. Behov for tynning av vegetasjonen kan vurderes etter § 7.

Direktoratet for naturforvaltning viser til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet har justert forskriften slik at vernet ikke er til hinder for fiske etter gjeldende lovverk eller for eventuelt havbeite. Vernet er heller ikke til hinder for transport av syke eller skadde dyr. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratet og anbefaler at Garntangen naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.7 Skjæløysundet naturreservat i Fredrikstad kommune (ca 0,52 km², herav ca 0,40 km² sjøareal)

Forslaget innebærer utvidelse av Steinene naturreservat. Samtidig foreslås et utvidet verneformål og revisjon av forskriften for å harmonisere den med nye forskrifter.

Formålet er å bevare en spesiell naturtype i form av en havstrand med varierte og sjeldne vegetasjonstyper og arter. På holmen ”Steinene” er formålet også å bevare en viktig hekkeholme for sjøfugl. Området er båndlagt til framtidig naturreservat. Et lite areal i sørøst er friområde i et byggeområde.

Fra hytteeiere og grunneiere er det pekt på at det må være adgang til bålbrenning og grilling St. Hansaften i forbindelse med årlig samling ved fellesbrygga nordvest på Gunhildskjær, adgang til vegetasjonsfjerning, vedhogst til eget bruk, adgang til drenering, nedgraving av sommervannledning, biladkomst dersom det blir vei, opplag av båter, båtfortøyning ved strand og brygge og kjøring ved utsetting/opptak av båt og adgang til å bygge brygge der tidligere bryggestolper står igjen.

Vanngjennomstrømningen i sundet må forbedres, idet rør under veifylling ved sør-grensen har for liten vannkapasitet. Sundet mellom sørgrensen og rester av gammel bro bør mudres. Alle typer tekniske installasjoner, faste innretninger, stier, dren m.v. må fortsatt kunne brukes, vedlikeholdes og utbedres. Det ønskes unntak for motorferdsel i forbindelse med vedlikehold og båttransport. Helårs rideskole som en del av gårdsdriften, og som benytter deler av området til riding ønskes opprettholdt, og det må tillates eventuell utsetting av andefugl med tanke på jakt/utleie. Oreskog på tidligere dyrket mark må utelates fra vernet, likeledes areal som hindrer atkomst til et bakenforliggende skogareal der det drives vedhogst.

Fredrikstad kommune tilrår etablering av reservatet, med et ferdselsforbud på Steinene og på Terneskjær til 31.7. Oslofjordens Friluftsråd viser til at Terneskjær er sikret til friluftsmål. Holmen benyttes i relativt liten grad, da det er svært grunt, og holmen er ikke spesielt tilrettelagt for friluftsbuk. Pga liten bruk og at holmen er en viktig hekkeplass, vil ikke OF motsette seg ferdselsforbud til 15.7. Oslofjorden båteierunion (OBU) er imot at det skal være ilandstigningsforbud på Terneskjær. Det samme gjelder Norges Fritids- og småfiskerforbund (NFSF), Skjæløy vel og Stranda båtforening. Bryggelaget Gunhildskjær viser til fellesbrygge (fastbrygge og flytebrygge) på til sammen ca 80 m nordvest på Gunhildskjær, med plass for 10-20 båter, eid av 10 personer med hytter og

tinglyst båtrett på 118/5. Det bes om at vernebestemmelsene tar hensyn til etablert brygge og begrenset bruk av Gunhildskjær.

Fylkesmannen viser til at ønsker om fjerning av ”uønsket vegetasjon” og trær er delvis imøtekommet. Fylkesmannen tilrår et generelt unntak for hogst av enkelttrær langs strandsonene, unntatt i to soner (A og B) der svartorskog bør få utvikles fritt. Eventuelt økt vanngjennomstrømming under fylkesvei bør vurderes i forbindelse med skjøtsel og forvaltning. Det bør ikke graves noen kanal fra fylkesveien og nordover.

Fylkesmannen tilrår at det skal søkes om motorferdsel i forbindelse med vedlikehold, båtutsetting m.v. Mye av området er slitasjesvakt og kontroll med motorferdsel på land er derfor nødvendig. Det tilrås likevel et generelt unntak for bruk av traktor ved utsetting/opptak av båt, flytebrygge m.v. knyttet til fellesbrygge på Gunhildskjær og ved bortkjøring av strandsøppel.

Fylkesmannen tilrår generelle unntak for vedlikehold av kraftledninger, eksisterende grøfter, drensutløp og en rekke andre tiltak. Når det gjelder vedlikehold m.v. av nedgravde kabler, vannledninger etc. og etablering og merking av sti tilrår fylkesmannen at det skal søkes om dette. Svært mange hytter/festetomter grenser til området. Ved eventuelle spørsmål om etablering av ny båt plass til disse, tilrås dette vurdert etter dispensasjon.

Det er lange tradisjoner for tørking av fiskeredskap på ”Steinene”, og det bør gis unntak for ferdsel for manntallsførte fiskere øst på holmen ”Steinene” i perioden med ferdselsforbud og at eksisterende ferdselsforbud videreføres. Fylkesmannen har vurdert hekkingen på Terneskjær og tilrår å ta ut bestemmelsen om ferdselsforbud på denne holmen.

Skogen bør være med i reservatet for å bevare variasjonene i områdets ulike typer våtmark, her vesentlig svartorskog, som ellers stort sett er fjernet. Fylkesmannen tilrår derfor ikke noen grenseendring her. Det tilrås å trekke grensen ca 15 m mot øst, slik at en mulig traktortrasé og noe granskog kommer utenfor, mens en løvskogsbrem, bl.a. med svartor beholdes på 118/3. Fylkesmannen tilrår ikke å åpne for vedhogst og tilrår heller ikke at området skal kunne dreneres. Spørsmålet om en nedgravd sommervannledning til hytte på Gunhildskjær kan behandles som dispensasjon etter § 6, men biladkomst med veianlegg er uakseptabelt i forhold til verneformålet. Det tilrås et generelt unntak for bruk av eksisterende brygge og areal nordvest på Gunhildskjær. St. Hans-samling med bål på Gunhildskjær kan løses ved dispensasjon. Fylkesmannen tilrår et generelt unntak for riding tilknyttet næring, langs en fast trase, og at denne traseen kan avklares i samråd med eier etter vern. En jordvoll ble planert ut i 2005 i samråd med fylkesmannen, slik at området ble tilbakeført til en mer opprinnelig tilstand. Utsetting av stedegne arter andefugl krever tillatelse etter Viltloven, mens eventuelle ”fremmede” arter også vil kreve dispensasjon fra vernebestemmelsene. De foreslåtte bestemmelsene gir adgang til fjerning av skyggetrær langs en jordekant mot sør, men ikke snauhogst av en sone på 30 m som ønsket. Fylkesmannen tilrår likevel å trekke grensen noen få meter sørover til senter av grøfta, sør for jordet. Dette vil også lette tilgjengeligheten for maskinell vedlikehold av grøfta.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at hensynet til sjøfugl i hovedsak ivaretas gjennom det eksisterende Steinene naturreservat, som nå foreslås innarbeidet i Skjæløysundet. I tillegg foreslås det ytterligere vern av sjøfugl ytterst i

Kurefjorden, gjennom supplerende vern for sjøfugl i Oslofjorden. DN mener hensynet til hekkende sjøfugl i Kråkstadfjorden og Kurefjorden ivaretas på en tilstrekkelig god måte. Det tilrås derfor at det ikke innføres noe ferdselsforbud på Terneskjær, men at skjæret inngår som en del av det øvrige verneområdet. Spørsmålet om sommervannledning til hytte på Gunhildskjær bør behandles som dispensasjon etter § 7. Standard bestemmelser innebærer et generelt forbud mot utsetting av dyr, uavhengig av om de er stedeagne eller ikke. DN tilrår ikke å endre dette. Direktoratet viser ellers til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet er av fylkesmannen blitt informert om at en brygge i dette området er ulovlig oppført. Forskriften § 4 er derfor endret slik at det ikke skal kunne gis unntak for vedlikehold av den ulovlige oppsatte brygga. Videre er et punkt om vedlikeholdsmudring ved den ulovlige brygga tatt ut av forskriften. Det forutsettes at kommunen følger opp saken etter plan- og bygningsloven og pålegger riving av den ulovlige brygga. Departementet mener riding langs fast trasé kan tillates fordi det er en allerede etablert aktivitet som er av økonomisk betydning for gården. Forskriften er også endret slik at vernet ikke er til hinder for eventuelt havbeite. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratet og anbefaler at Skjæløysundet naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.8 Rauerkalven naturreservat i Fredrikstad kommune (ca 0,15 km², herav 0,03 km² sjøareal)

Formålet er å bevare spesielle naturtyper i form av næringsrik og variert gammelskog og en sandstrand med alt tilhørende naturlig plante- og dyreliv. Verneforslaget ligger på Forsvarets grunn og er båndlagt til framtidig naturreservat i kommuneplanen.

Fredrikstad kommune tilrår etablering av reservatet. Oslofjordens Friluftsråd viser til at området et betydningsfullt utfartssted og har regionale friluftsinnteresser. Oslofjorden båteierunion (OBU) mener området kan fredes som reservat. Østfold Botaniske Forening viser til stor slitasje på sandstrendene og anbefaler et tilsvarende ferdselsforbud som foreslått for Paradisbukta. Naturhistorisk museum ved Universitetet i Oslo støtter uttalelsen fra Østfold botaniske forening.

Fylkesmannen ser klart behovet for ferdselsforbud på Rauerkalvens sandstrender. Da Forsvaret i en del år har akseptert ferdsel på Rauerkalven og et ferdselsforbud foreslås i Paradisbukta litt lenger sør, ble det ikke hørt på et slikt forbud på Rauerkalven. Dersom Rauer åpnes for allmenn ferdsel, slik at et tidligere skytebaneområde mellom selve Rauer og Rauerkalven åpnes for allmennheten, tilrår fylkesmannen at DN også vurderer et ferdselsforbud i perioden 01. april - 30. september på Rauerkalven.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at det ble foreslått et generelt unntak for oppføring av nye anlegg m.v. for Kystverket på denne lokaliteten. DN viser til den etablerte enighet med Kystverket om at dette skal skje etter søknad, og mener plasseringen i tidligere § 4 er en inkurie. Verken fylkesmannen eller høringsinstansene har kommentert dette punktet spesielt. DN tilrår derfor flytte nevnte unntak til tidligere § 5 uten ytterligere høring. Eventuell etablering av en hinderløype bør skje etter søknad, og ikke kun ”etter samråd” med forvaltningsmyndigheten. Vegetasjonen er fredet mot skade og ødeleggelse, og

dette skal normalt være tilstrekkelig for å ivareta verneverdiene. Ved behov kan DN vedta ytterligere regulering av ferdselen, hvis det er nødvendig av hensyn til plante- eller dyrelivet. Et forslag om ferdselsforbud krever ny høring. DN tilrår ikke å utsette saken av hensyn til dette, men isteden avvente situasjonen for å se om det oppstår noe behov for ferdselsregulering. Direktoratet viser til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet viser til kommentarer under kap. 7.3.7.3 når det gjelder Kystverkets anlegg. Forskriften er justert slik at vernet ikke hindrer eventuelt havbeite eller transport av sykt eller skadd bufe. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratet og anbefaler at Rauerkalven naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.9 Rauer naturreservat i Fredrikstad kommune (ca 0,99 km², herav ca 0,27 km² sjøareal)

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med truet, sjelden og sårbar natur med spesielle naturtyper i form av næringsrik og variert gammelskog og en sandstrand med alt tilhørende naturlig plante- og dyreliv. I området finnes også bevaringsverdig havstrandvegetasjon, dammer, strandterrasser og rauker. Verneforslaget ligger på Forsvarets grunn og er båndlagt til framtidig naturreservat i kommuneplanen.

Fredrikstad kommune tilrår etablering av reservatet. Oslofjordens Friluftsråd (OF) mener strender nord på Rauer må vurderes i sammenheng, for å ivareta både friluftinteresser og verneinteresser. Dersom øya åpnes for allmennheten, viser OF til attraktive sandstrender i Paradisbukta, Kølabbukta og nord på Rauerkalven. Noen strender, for eksempel i Kølabbukta, bør tas ut av verneforslaget, pga behov for nye friluftsområder i denne delen av Oslofjorden. OF ser et sterkt behov for informasjon/ kart og kanalisert ferdsel for å unngå uheldig slitasje. Oslofjorden båteierunion (OBU) viser til at Rauer i fremtiden trolig blir åpnet for allmennheten. Norsk Ornitologisk Forening avd. Østfold opplyser at øya antas å inneha svært store ornitologiske verneverdier.

Fylkesmannen viser til at sandstrendene er meget verneverdige, og at det faglig sett hadde vært ønskelig med ferdselsforbud i mer enn bare Paradisbukta. Alle større sandstrender langs Østfoldkysten er utsatt for sterk slitasje, og naturtypen innehar en del truede og sårbare arter. For å imøtekomme friluftinteressene, tilrår imidlertid kun ferdselsbegrensinger i Paradisbukta. I tillegg foreslås det at eidet mellom selve Rauer og Rauerkalven, med strender både på øst- og vestsiden av dette, blir liggende utenfor verneområdene. Fylkesmannen foreslår å ta hensyn til Forsvarets interesser i vernebestemmelsene. Tilgjengeligheten til Raueres vestside er begrenset med småbåter, da farvannet er meget urent. Det er ikke foreslått restriksjoner på småbåtferdsel og opphold på strendene her.

Direktoratet for naturforvaltning viser til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet viser til at forskriften er justert slik at vernet ikke hindrer eventuelt havbeite eller transport av sykt eller skadd bufe. Departementet slutter

seg for øvrig til direktoratet og anbefaler at Rauer naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.10 Paradisbukta naturreservat i Fredrikstad kommune (ca 0,020 km², herav ca 0,005 km² sjøareal)

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med truet, sjelden og sårbar natur med spesielle naturtyper i form av en sandstrand og en sandfurskog med alt tilhørende naturlig plante- og dyreliv.

Verneforslaget ligger på Forsvarets grunn og er båndlagt til framtidig naturreservat i kommuneplanen.

Fredrikstad kommune tilrår etablering av reservatet, inkl. et forbud mot ferdsel på stranda sommerstid. Kommunen viser til at allmennheten bør kunne henvises til det store strandområdet mellom selve Rauer og Rauerkalven, dersom øya åpnes for vanlig ferdsel. Oslofjordens Friluftsråd viser til at Paradisbukta er slitasjesvak og er en av Rauerens få sandstrender med flere sjeldne og truede planter. OF kan akseptere et ferdselsforbud som foreslått. Oslofjorden båteierunion viser til at Rauer trolig vil bli åpnet for allmennheten, og mener at formuleringen ”en lite slitasjepreget sandstrand” bør utgå fra verneformålet. Østfold Botaniske Forening viser til stor slitasje på sandstrender i kystsonen og støtter det foreslåtte ferdselsforbudet. Naturhistorisk museum ved Universitetet i Oslo slutter seg til uttalelsen fra Østfold Botaniske forening.

Fylkesmannen viser til at sandstrender er en truet naturtype pga slitasje og foreslår derfor ferdselsforbud i Paradisbukta. Fylkesmannen er klar over at et ferdselsforbud av hensyn til slitasje på flora er uvanlig i reservater. I dette tilfelle vurderes det som nødvendig for å ivareta verneformålet. Allmennheten har vært utestengt fra stranda i mange år av hensyn til Forsvaret, og området vurderes som eneste mulighet i Oslofjordområdet, der det er mulig å bevare en lite slitt sandstrand mot tråkk og slitasje.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at de foreslåtte unntakene for Forsvarets øvingsvirksomhet kan se ut til å komme i konflikt med hensynet til å beskytte strandvegetasjonen mot slitasje. DN legger til grunn at øvingsaktiviteten er liten. Forsvaret har bare unntak for å bruke tyngre utstyr på mark med bart fjell, stein og pukk, og at landgangsøvelser med lett utstyr må skje på grusstrand. Ut fra dette vurderer DN at det likevel ikke er nødvendig å la ferdselsforbudet gjelde Forsvaret. Direktoratet viser ellers til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet viser til at forskriften er justert slik at vernet ikke hindrer eventuelt havbeite eller transport av sykt eller skadd bufe. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratet og anbefaler at Paradisbukta naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.11 Bogenlia naturreservat i Fredrikstad kommune (ca 0,02 km²)

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med truet, sjelden og sårbar natur med en spesiell naturtype i form av en li med edelløvsskog med alt tilhørende naturlig plante- og dyreliv. Verneforslaget ligger på Forsvarets grunn og er båndlagt til framtidig naturreservat i kommuneplanen.

Fredrikstad kommune tilrår etablering av reservatet. Oslofjordens Friluftsråd kan ikke se at et vern er negativt for friluftssinteressene. Oslofjorden båteierunion mener området kan opprettes som reservat.

Fylkesmannen tilrår generelt unntak for bruk av hinderløype og andre anlegg og innretninger knyttet til Forsvarets virksomhet i området.

Direktoratet for naturforvaltning viser til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet viser til at forskriften er justert slik at vernet ikke hindrer transport av sykt eller skadd bufe. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratet og anbefaler at Bogenlia naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.12 Fjellsbergtangens naturreservat i Fredrikstad kommune (ca 0,13 km²)

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med truet, sjelden og sårbar natur, med en spesiell naturtype i form av varmekjær skog med alt tilhørende naturlig plante- og dyreliv. Verneforslaget ligger på Forsvarets grunn og er båndlagt til framtidig naturreservat i kommuneplanen.

Fredrikstad kommune tilrår etablering av reservatet. Oslofjordens Friluftsråd viser til at området utgjøres av et småkupert og dels brattlendt bergterreng med begrensede friluftssinteresser. De ønsker likevel at det bør være mulig å kunne søke om etablering og merking av en enkel sti.

Fylkesmannen kan ikke se at det er et særlig behov for anlegg av en sti, men viser til at en eventuell merking av en framtidig sti rundt deler av Rauer, kan vurderes som dispensasjon.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at anlegg av sti både kan være et skjøtselstiltak for å ivareta verneverdiene (kanalisere ferdsel, hindre slitasje etc), og en ren tilrettelegging for å øke tilgjengelighet og opplevelse for ferdsel og allmennhet. I sistnevnte tilfelle forutsettes det at tiltaket ikke er en trussel mot verneverdiene. Hvis Rauer åpnes for allmennheten antar DN at spørsmålet om stier raskt vil dukke opp. Det tilrås derfor at en eventuell sti skal kunne vurderes som en dispensasjon etter § 7. DN viser ellers til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet viser til at forskriften er justert slik at vernet ikke hindrer transport av sykt eller skadd bufe. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratet og anbefaler at Fjellsbergtangens naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.13 Bjørnevågenlia naturreservat i Fredrikstad kommune (ca 0,08 km², herav ca 0,01 km² sjøareal)

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med truet, sjelden og sårbar natur med spesielle naturtyper i form av en varmekjær skogli med edelløvsog, samt tilstøtende svartorstrandskog, eldre barskog, våtmark og eng, med tilhørende flora og fauna. Området er båndlagt til framtidig naturreservat i kommuneplanen.

Fredrikstad kommune tilrår etablering av reservatet, og viser til at bestemmelsene ikke begrenser landbruksvirksomhet nevneverdig. Oslofjordens Friluftsråd viser til at området er et yndet turområde, særlig om våren. Ut fra størrelsen på delområdet med ferdselsforbud motsetter ikke OF seg forbudet. Turgåerne bør gjøres kjent med områdets verdier ved oppslag/skilt. Naturvernforbundet i Østfold viser til betydningen av ytterligere vern med buffersone rundt området. Grunneiere aksepterer vern av selve lia, men er imot vern av beiteenger og våtmark ved sjøen. En grunneier støtter et ferdselsforbud i delområde A ("Blåveislia") og mener dette er påkrevet av hensyn til vegetasjonen. Andre grunneiere ønsker arealreduksjon i størst av hensyn til et mindre granskogareal med eneste gjenværende hogstmodne areal på eiendommen.

Fylkesmannen tilrår å endre navnet fra "Bjørnevågen" til "Bjørnevågenlia". Delområde A er et svært mye brukt utfluktsmål om våren. Ferdsel til fots og blåveisplukking har økt mye i de senere år. Det er problem pga slitasje, og fylkesmannen mener det er nødvendig med et begrenset ferdselsforbud i delområde A i perioden 15. mars - 15. mai fordi mildere vintre gir tidligere vårblomstring. Denne endringen støttes både av grunneier og kommunen.

Fylkesmannen tilrår vern av et lite delområde B. Her var det ved høring foreslått unntak for "bruk og vedlikehold, inkludert gjødsling, som eng og beite". Fylkesmannen tilrår å fjerne unntaket for gjødsling fordi 9,5 dekar furuskog ble tatt ut før verneforslaget ble sendt på høring. For å sikre størst mulig variasjon i områdets skogtyper med edelløvskog, svartorskog og barskog, jf. verneformålet, og av grensetekniske årsaker, tilrår fylkesmannen å beholde et område på ca 3 daa med gran.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at tråkkslitasje i naturreservater normalt skal søkes løst ved ulike typer tilrettelegging som sti, klopplegging, informasjonsskilt etc. I dette området har slitasjeproblemet vart en stund, og det er ellers forsøkt å innarbeide begrensninger i bruken. Derfor tilrår DN likevel å innføre ferdselsforbud i delområde A, med den forskyving av perioden som fylkesmannen foreslår. Direktoratet viser til at beiteenger og våtmark ved sjøen er en sjelden naturtype. Hvis dette arealet legges om til en mer ekstensiv drift, kan det derfor være aktuelt å utrede for vern på et senere tidspunkt. DN viser ellers til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet viser til at verneforskriften § 7 åpner for at det etter søknad kan fjernes større enkeltrær som er til hinder for bruk av vei. Det presiseres at trevirket skal forbli i naturreservatet fordi død ved generelt, og spesielt større dimensjoner av døde trær, kan være levested for et stort antall rødlistede arter. Forskriften er også justert slik at vernet ikke hindrer eventuelt havbeite eller transport av sykt eller skadd bufe. Jakt, fangst og fiske er tillatt etter gjeldende lovverk. Miljøverndepartementet slutter seg for øvrig til direktoratet og anbefaler at Bjørnevågenlia naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.14 Alshusbukta naturreservat i Fredrikstad kommune (ca 0,08 km², herav ca 0,04 km² sjøareal)

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med truet, sjelden og sårbar natur, med spesielle naturtyper i form av en grunn brakkvannsbukt med strandeng og sumpvegetasjon, og tilhørende flora og fauna. Deler av området er båndlagt til framtidig naturreservat i kommuneplanen.

Grunneierne ønsker fortsatt bruk av eng/beite, mulighet til drenering, opprensning av grøfter, fjerning av svartor, båtplasser, utlegging av flytebrygge, mudring av båtled ut til Glomma samt rydding av vannvegetasjon. Fredrikstad kommune tilrår etablering av reservatet og viser til at vernet ikke medfører begrensning av betydning for eiere m.fl. Oslofjordens Friluftsråd viser til at området antas å ha liten betydning for friluftsliv.

Fylkesmannen mener at drenering vest for bekkeløpet er uakseptabelt, fordi dette er det eneste gjenværende, udrenerte strandengarealet i området. Likeså er ny grøft i øst ikke akseptabelt. Fylkesmannen tilrår at et område A fortsatt skal kunne brukes til eng/beite, inklusiv innsåing, gjødsling, fleksprøyting, samt pløying hvert 4.-5. år, med tilhørende motorferdsel. Fylkesmannen tilrår også at det gis et generelt unntak for vedlikehold av eksisterende grøfter. Fylkesmannen viser til at tidligere brukte båtplasser ikke er vedlikeholdt og at disse nå er gjengrodd. Det er kun sporadisk fortøyning av robåter her. Fylkesmannen tilrår ikke at det skal åpnes for å reetablere faste båtplasser og ny brygge med tilhørende mudring. Robåt på svai og lett rydding av vannvegetasjon for å få ut en båt aksepteres videreført på 437/97. Fylkesmannen tilrår generelle unntak for å fjerne enkeltrær på definerte områder. Fylkesmannen tilrår at det må søkes om dispensasjon for eventuell fjerning av trær langs atkomstvei til Holmebakken, da det er lite gjenværende naturlige kantskog med svartor i området.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at et delområde A drives som innmark og det foreslås at det fortsatt skal kunne drives intensivt som innmark. Området ligger ikke slik til at det må være med for å skape en god arrondering av verneområdet. Ut fra dette tilrår DN å ta ut delområde A, slik det forelå i fylkesmannens tilrådning. Hvis dette arealet legges om til ekstensiv drift, vil det derimot være svært ønskelig å ha det med som en utvidelse av arealet som nå foreslås vernet. Direktoratet viser ellers til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilrådning.

Miljøverndepartementet viser til at forskriften er justert slik at vernet ikke hindrer eventuelt havbeite eller transport av sykt eller skadd bufe. Miljøverndepartementet slutter seg for øvrig til direktoratet og anbefaler at Alshusbukta naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.15 Andersdammen biotopvernområde i Fredrikstad kommune (ca 0,003 km², herav ca 0,001 km² ferskvann)

Formålet med vernet er å bevare et område med særskilt betydning som økologisk funksjonsområde som leve og yngleområde. Vernet skal bevare en forekomst for de truede amfibiene stor salamander, liten salamander og spissnutefrosk og deres naturlige livsmiljø knyttet til et lite tjern. Området er LNF-område i kommuneplanens arealdel.

Fredrikstad kommune tilrår etablering av verneområdet og viser til mulig behov for inngjerding av dammen pga nærhet til boliger. Oslofjordens Friluftsråd viser til at området ligger et stykke fra sjøen og at en ikke er kjent med friluftsimter her.

Fylkesmannen viser til et sterkt arealpress, og at flere dammer er omdisponert eller er sterkt truet. Fylkesmannen mener et vern er det eneste reelle virkemiddel for bevaring, og tilrår bruk av viltloven § 7. Fylkesmannen mener spørsmålet om et dels eksisterende gjerde bør restaureres, må vurderes i ettertid.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at tilsvarende områder i denne verneplanen foreslås fredet som biotopvernområde i medhold av naturmangfoldloven, og tilrår at dette også gjøres for Andersdammen. Begrunnelsen er at dette er en svært liten lokalitet, der verneverdien i hovedsak er knyttet til å beskytte leveområdet til sjeldne arter. DN viser ellers til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratet og anbefaler at Andersdammen biotopvernområde opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.16 Søndre Haugstenåsen naturreservat i Fredrikstad kommune (ca 0,32 km²)

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med truet, sjelden og sårbar natur, med en spesiell naturtype i form av et variert skogområde med edelløvsog, særlig eik, samt furuskog med tilhørende flora og fauna. Området inngår i et større båndlagt areal som "Forsvarets områder med flerbruk som friluftsområder".

Fredrikstad kommune tilrår etablering av reservatet. Oslofjordens Friluftsråd (OF) viser til at området ligger 1 km fra sjø, og er et viktig nærfriluftsområde. OF mener det bør være et generelt unntak for vedlikehold av eksisterende stier.

Fylkesmannen viser til at Søndre Haugstenåsen er et kjerneområde i "Østsidemarka" og et mye brukt nærfriluftsområde, og tilrår generelt unntak for vedlikehold av klopper og eksisterende merket sti. Området er en del av "Haugsten militærskog", som ønskes avhendet av Forsvaret. En privat festet boligomt med store verneverdier i forhold til edelløvsog er inkludert i Svarteklova sørøst i området.

Direktoratet for naturforvaltning viser til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratet og anbefaler at Søndre Haugstenåsen naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.17 Arekilen naturreservat i Hvaler kommune (ca 0,43 km² herav ca 0,03 km² ferskvann)

Forslaget innebærer en utvidelse av eksisterende naturreservat på ca 0,014 km² landareal. Samtidig foreslås revisjon av forskriften for å harmonisere den med nye forskrifter.

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med truet, sjelden og sårbar natur, med spesielle naturtyper i form av en rik sumpskog med svartor og en vannforekomst med variert sumpvegetasjon. Området har en særlig betydning for biologisk mangfold med flere sjeldne arter. Utvidelsesområdet er LNF-generelt i kommuneplanens arealdel.

Grunneierne motsetter seg ikke en utvidelse, men mener at nåværende grense er god. Det ønskes fortsatt rett til vannuttak og anledning til vedlikehold av drensutløp til kilen. Det bes om at et grensepunkt flyttes 8 m, slik at en del av en kolle med tidligere omsøkt byggetillatelse, som ble avslått, berøres mindre, med tanke på en eventuell fremtidig tomt. Hvaler kommune viser til at motorferdsel ved uthenting av skutt elg og vedlikehold av energianlegg bør gis generelt unntak. Norsk Ornitologisk Forening avd. Østfold støtter en utvidelse i vest, som inkluderer en større gråhegrekoloni.

Fylkesmannen tilrår å opprettholde adgang til vannuttak på gnr./bnr. 23/44 og å kunne søke om dispensasjon til vedlikehold av kanaler som drenerer tilgrensende jordbruksarealer. Fylkesmannen tilrår også å flytte grensepunkt 8 m østover, da dette har liten betydning for reservatet. Fylkesmannen tilrår et generelt unntak for uttransport av felt storvilt med lett beltekjøretøy. Eventuell bruk av traktor bør vurderes som dispensasjon, da store deler av reservatet er sårbart i forhold til slitasje. Fylkesmannen viser til at standard bestemmelser for kraft- og energianlegg imøtekommer kommunens ønske om unntak for dette.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at området er sårbart i forhold til slitasje og ikke større enn at bruk av lett beltekjøretøy bør være en tilstrekkelig for å hente ut storvilt. DN tilrår derfor at det ikke åpnes for å kunne søke om dispensasjon for bruk av traktor. Fuglelivet i seg selv er ikke en del av verneformålet, og DN tilrår derfor at det foreslåtte forbudet mot lavflyging tas ut, og at unntaket for jakt skal gjelde i forhold til viltloven generelt, og ikke bare for jakt på hjortevilt. DN viser ellers til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratet og anbefaler at Arekilen naturreservat revideres i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.18 Sandøysalta naturreservat i Hvaler kommune (ca 0,10 km², herav ca 0,02 km² sjøareal)

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med truet, sjelden og sårbar natur, med en spesiell naturtype i form av en variert strandengvegetasjon. Området har en særlig betydning for biologisk mangfold med flere sjeldne arter. Landarealet er "LNF – prioritert naturområde" og sjøarealet i sør "Prioritert naturområde i sjø". På gnr./b.nr 29/1 nord i området har Oslofjordens Friluftsråd en evigvarende servitutt.

Grunneiere og hytteeiere er i utgangspunktet positive til vern, men ønsker å opprettholde et skogfritt areal og ha mulighet til rydding av trær av hensyn til utsikten, ikke fraskjæres mulighet til brygge, båtopplag med skinnegang som legges ut når den skal benyttes og tilkobling til kommunalt vann og avløp. Enkelte ber om justering av foreslåtte grenser. Hvaler kommune mener navnet bør endres for å vise hvilken av de to Sandøyene området ligger på. En traktorveitrasé over området bør merkes. Oslofjordens Friluftsråd mener reservatet vil gi få negative

følger for friluftsliv. Buktene er lite attraktive for bading m.v. De mener det er behov for en forvaltningsplan, de støtter beiting og mener det er behov for info om verneverdiene.

Fylkesmannen har etter befaring med grunneier, redusert hogstfritt areal "A" på en måte som er akseptabel for eier, og uten at verneverdiene reduseres nevneverdig. Reduksjon av areal "A" i vest skyldes at dette delarealet ikke er skogbevokst. Fylkesmannen tilrår å endre det generelle unntaket om fjerning av "enkeltrær" til "trær". Bruk av en ikke opparbeidet ballplass kan fortsette, men uten bruk av faste installasjoner. Området ble før høring beskåret noe i nordøst, av hensyn til en reguleringsplan for brygger og båttopplag. Derfor er det viktig å beholde mest mulig av det gjenværende gruntområdet og den nære strandsonen med noe fjell. Fylkesmannen tilrår derfor at areal i nordvest ikke tas ut. Det er foreslått generelle unntak for bruk og vedlikehold av trapper. Det er tatt hensyn til fortsatt bruk av skinnegang og opplag av båt.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens vurdering når det gjelder arrondering. DN ser likevel ikke noe problem med å gi unntak for bruk av skinnegang og opplag av båt, når dette er gitt for naboeiendommen i sør. Direktoratet viser ellers til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet viser til at forskriften er justert slik at vernet ikke hindrer eventuelt havbeite eller transport av sykt eller skadd bufe. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratet og anbefaler at Sandøysalta naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.19 Vikertjernet biotopvernområde i Hvaler kommune (ca 0,040 km², herav ca 0,003 km² ferskvann)

Formålet med vernet er å bevare et område med særskilt betydning som økologisk funksjonsområde som yngle og leveområder for sjeldne og truede arter. Det gjelder insektene sørlig metallvannymfe og øyestikkeren *Aeshna caerulea*, samt amfibiene liten salamander og spissnutefrosk. Området er LNF-område i kommuneplanen.

Hvaler kommune mener det bør iverksettes tiltak mot gjengroing og drenering av vann til Hvalertunnelen. Oslofjordens Friluftsråd kjenner ikke til friluftstinteresser i området.

Grunneier viser til at tjerna er nesten uttørket etter at Hvalertunnelen ble bygget. Eiendommen er også vesentlig berørt av forslaget til Ytre Hvaler nasjonalpark samt en reguleringsplan for grøntområder. Dette legger beslag på 85 % av eiendommen, og grunneier ber derfor om en helhetlig vurdering av eiendommen. På sikt er grunneier interessert i å legge ut boligtomter i området. Grunneieren ønsker rett til veduttak. En annen grunneier varsler også om at det på sikt ønskes å legge ut boligtomter øst for tjernet.

Fylkesmannen mener at boligtomter i øst neppe kan kombineres med et reservat. Veduttak bør vurderes etter søknad. Hvalertunnelens åpning ligger vel 200 m nordvest for verneforslaget. Det synes klart at det største tjernet sør i området drenerer til tunnelen, og det har funnet sted en gjengroing. Verneverdiene er likevel godt dokumentert. Ut fra dette tilrår at området vernes som foreslått.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at verneverdiene fortsatt er tilstede nesten 20 år etter at tunnelen ble etablert. På tross av usikkerhet omkring effekten av drenering, bør området vernes. DN viser ellers til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet viser til at det ikke er kraftlinje i området og forskriften er justert i samsvar med dette. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratet og anbefaler at Vikertjernet biotopvernområde opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.20 Åsebutjernet biotopvernområde i Hvaler kommune (ca 0,003 km², herav ca 0,001 km² ferskvann)

Formålet med vernet er å bevare et område med særskilt betydning som økologisk funksjonsområde som yngle og leveområder for sjeldne og truede arter. Det gjelder insektet sørlig metallvannymfe, og amfibiet liten salamander. Søndre halvdel av området er "LNF – Prioritert friluft" og nordre del "LNF-Generelt".

Grunneier ønsker parkeringsplasser i sørøst opprettholdt. Trær i området benyttes til ved. Hvaler kommune viser til at det er lite konflikter her og at tiltak mot gjengroing bør gjennomføres. Oslofjordens Friluftsråd kjenner ikke til bestemte friluftsinnteresser i området.

Fylkesmannen viser til at det i dag ikke er bruksinteresser tilknyttet tjernet. Ved avgrensning er det tatt hensyn til at noen få parkeringsplasser fortsatt kan brukes. Uttak av ved kan knyttes til behovet for å åpne skogen mot sør, for å få mer lys og varme til tjernet. Fylkesmannen tilrår at det skal kunne søkes om hogst.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at avgrensningen bare omfatter selve tjernet og at verneverdiene primært er knyttet til insekter og amfibier, og deres livsmiljø. DN tilrår derfor at verneformen endres fra naturreservat til dyrefredningsområde. Direktoratet viser ellers til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet viser til at det er en elektriske ledninger som forsyner hytte med strøm. Forskriften er justert slik at vernet ikke er til hinder for drift, vedlikehold og nødvendig istandsetting av denne. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratet og anbefaler at Åsebutjernet biotopvernområde opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.21 Gravningen naturreservat i Hvaler kommune (ca 0,02 km²)

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med truet, sjelden og sårbar natur, med en spesiell naturtype i form av en eikeskog. Området har en særlig betydning for biologisk mangfold med stor diversitet blant artene og med sjeldne arter. Området er angitt som "LNF – Generelt" i kommuneplanen.

Grunneierne viser til at området er eneste mulige sted på Hvaler for uttak av grov eik til skipsbygging. Hvaler kommune viser til at området bør hete Gravningen naturreservat, da Huser dekker et mye større område. Undervegetasjonen bør ryddes dersom en åpen eikeskog ønskes opprettholdt. Oslofjordens Friluftsråd kjenner ikke til friluftsinnteresser i området.

Fylkesmannen viser til at forslaget ble sendt på høring som ”Huser (Gravningen) naturreservat”, men er enig i at området bør hete ”Gravningen naturreservat”. Vedrørende eiketømmer, vises det til at Hvaler har et båtbyggeri i Kjeldvika på naboøya Spjørøy, og at det ikke er tatt ut tømmer fra området i nyere tid. Ytterst lite eikeskog er vernet i Østfold, og fylkesmannen tilrår derfor vern. Rydding av undervegetasjon vil bli vurdert som en del av skjøtselen.

Direktoratet for naturforvaltning viser til kommentarene til generelle forhold og forskrifter og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet viser til at det i verneforskriftens § 4 foreslått å tillate fjerning av vindfall over kjerrevei langs reservatets vestgrense. Vindfall som fjernes bør primært forbli i naturreservatet, fordi død ved av eik og andre treslag er levested for en rekke rødlistearter. Departementet viser videre til at forskriften er justert slik at vernet ikke hindrer transport av sykt eller skadd bufe. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratet og anbefaler at Gravningen naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.22 Kvernemyr naturreservat i Hvaler kommune (ca 0,03 km²)

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt naturtype i form av en intakt kystnær myr med alt naturlig plante- og dyreliv. Området er angitt som ”LNF – Generelt” i kommuneplanen.

Grunneierne viser til at myra anvendes som reservevannkilde, at det har vært torvuttak i myra og at eiendomsgrense på økonomisk kart er feil. Hvaler kommune viser til få kjente konflikter i området. Oslofjordens Friluftsråd kjenner ikke til friluftinteresser i området.

Fylkesmannen viser til at det er kommunalt vann knyttet til området ved myra og kan derfor ikke se behov for adgang til uttak av reservevann fra myra. Myra har ikke tilknytning til dyrket mark eller produktiv skog og lar seg vanskelig drenere, da fjell stenger for avløp mot sør.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at uteglemt eiendom nå er ført opp i forskriften. Direktoratet viser til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratet og anbefaler at Kvernemyr naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.23 Gjølertangen naturreservat i Hvaler kommune (ca 0,22 km², herunder ca 0,06 km² sjøareal)

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med truet, sjelden og sårbar natur, med en spesiell naturtype i form av en eksponert kystskog med furu og barlind. Området har en særlig betydning for biologisk mangfold med en stor diversitet og flere sjeldne arter. Formålet er også å bevare en sandstrand. Landarealet har status som ”LNF –Prioritert friluft” og sjøarealet er ”prioritert friluftsområde i sjø”.

Hvaler kommune har behov for rydding av strandsjøppel i sør, og skjøtsel av areal med strandmalurt. Oslofjordens Friluftsråd opplyser at friluftinteressene særlig er knyttet til en sandstrand i nord, som er benyttet lokalt, men kan ikke se at forslaget får negative konsekvenser for friluftinteressene. Fylkeslandbruksstyret i Østfold viser til at området er et av 5 i planen der det er registrert produktiv skog av noe størrelse, men at forslaget vurdert ut fra skogbruksinteressene kan aksepteres.

Fylkesmannen viser til at skogen er ”vernskog” med krav om blinking/ forhåndsmelding av hogst innenfor et 300 m-belte langs sjøen. Tradisjonelt fiske vil fortsatt være tillatt. En ”kaste- og låssettingsplass” er angitt like nord for Barlindholmen. Lokalisering av blåskjellanlegg vurderes uaktuelt pga eksponeringen. Områdets beliggenhet ut mot sjøen gir ikke naturlige småbåthavner. Skogarealene er lite brukt til friluftsliv. En lokal badestrand, som kan brukes som før, finnes i bukta sør for Kasa nord i området. Tradisjonelt friluftsliv, uten camping og bålbrenning kan fortsette. Et areal med beitemark under gjengroing ble tatt ut før høring fordi det ikke inneholdt spesielle verneverdier.

Direktoratet for naturforvaltning viser til kommentarene til generelle forhold og forskrifter og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet viser til at forskriften er justert slik at vernet ikke hindrer eventuelt havbeite eller transport av sykt eller skadd bufe. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratet og anbefaler at Gjølertangen naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.24 Haugetjern naturreservat i Hvaler kommune (ca 0,02 km², herav ca 0,002 km² ferskvann)

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med truet, sjelden og sårbar natur, med spesielle naturtyper i form av et naturlig kystnært skogstjern med sumpvegetasjon og tilstøtende skog. Området har en særlig betydning for biologisk mangfold med flere sjeldne arter. Området er i kommuneplanen angitt som ”LNF – Generelt”.

Hvaler kommune viser til at det ikke er kjente konflikter i området. Området er viktig for friluftsliv lokalt. Oslofjordens Friluftsråd kjenner ikke til bestemte friluftinteressene i området. Naturvernforbundet i Østfold viser til betydningen av et ytterligere vern med en buffersone rundt området.

Fylkesmannen opplyser at det er meget få naturlige vann i Hvaler kommune og tilrår opprettelse av naturreservatet.

Direktoratet for naturforvaltning viser til kommentarene til generelle forhold og forskrifter og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet viser til at forskriften er justert slik at vernet ikke hindrer transport av sykt eller skadd bufe. Departementet mener avgrensingen av det foreslåtte verneområdet i tilstrekkelig grad ivaretar verneverdiene. Naturmangfoldloven hjemler ikke opprettelse av såkalte buffersoner. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratet og anbefaler at Haugetjern naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.25 Skipstadsand naturreservat i Hvaler kommune (ca 0,007 km², herav ca 0,002 km² sjøareal)

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med truet, sjelden og sårbar natur, med en spesiell naturtype i form av en strandeng med sjeldne planter. Området har en særlig betydning for biologisk mangfold med flere sjeldne arter. Landarealet er "LNF –Prioritert friluft", mens sjøarealet kun er vist som sjø.

Grunneier viser til at forslaget fratrar ham retten til å reparere og vedlikeholde tidligere brygge. Hvaler kommune er positiv til vern. Området har lite konflikter og ligger arealmessig utsatt til. Oslofjordens Friluftsråd kan ikke se at vernet vil få negative følger.

Fylkesmannen viser til at området er presset arealmessig, med en eldre stor asfaltert plass ved et tidligere fergeleie, brygger, vei, nytt vann- og kloakkanlegg i utkanten, samt et nytt utsettingssted for småbåter. Alle disse innretningene, bortsett fra en brygge, ligger utenfor verneområdet. Området omfatter ikke sjøareal av betydning for fiske, oppdrett m.v. Det er ikke tilrådelig med arealreduksjon ved en tidligere brygge, nå eldre jernkonstruksjon som ønskes opprustet til brygge, med mudring utenfor. Bukten, som er naturlig avgrenset med fjellrabber, vil da bli delt i to. Vernebestemmelsene gir adgang til vedlikehold av jernkonstruksjonen som en gangbro over til en brygge utenfor reservatet.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at området er lite, men er levested for honningblom som er fredet og akutt truet. DN tilrår at også at selve leveområdet fredes for å sikre denne artens overlevelse. Direktoratet viser ellers til kommentarene til generelle forhold og forskrifter og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet viser til at forskriften er justert slik at vernet ikke hindrer eventuelt havbeite eller transport av sykt eller skadd bufe. Vernet er heller ikke til hinder for drift, vedlikehold og nødvendig istandsetting av mindre elektrisk ledning. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratet og anbefaler at Skipstadsand naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.26 Herfølsalta naturreservat i Hvaler kommune (ca 0,14 km², herav ca 0,07 km² sjøareal)

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med truet, sjelden og sårbar natur, med spesielle naturtyper i form av en stor og variert havstrand med sjelden vegetasjon og utenforliggende grunne sjøareal. Området har en særlig betydning for biologisk mangfold med flere sjeldne arter. Landarealet er "LNF – Prioritert naturområde" og sjøarealet "Prioritert naturområde i sjø".

Grunneierne protesterer mot at holmene er inkludert og foreslår disse og en del sjøareal, tatt ut av forslaget. De viser også til at 31/1 og 31/2 er berørt av verneforslag 23 Gjølertangen. En bu på grensen av reservatforslaget ønskes tatt ut. Hvaler kommune mener en sjøbod bør tas ut av forslaget. Det bør ikke være forbud mot sopplukking. Oslofjordens Friluftsråd viser til at vernet ikke vil få nevneverdige negative følger for friluftsliv. Muligheter for å rydde/merke en eksisterende sti bør tas inn i forskriften.

Fylkesmannen opplyser at området er meget grunt og at det er viktig å bevare variasjonsbredden med holmene Jomfruland, Jomfrulandskjær og Gule Knubben, samt mellomliggende sjøarealer med undersjøisk vegetasjon, som også har betydning for fuglelivet. Fylkesmannen tilrår å ta ut bua på eiendomsgrensen mellom 31/2 og 31/3 fra forslaget, samt et lite fjellareal ut mot sjøen foran bua. Adgang til sopplukking er tatt inn i bestemmelsene. Fylkesmannen er ikke kjent med en fast sti gjennom verneforslaget, og tilrår ikke å ha unntak for dette.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at det er tvil om hvorvidt det allerede finnes en sti gjennom området. DN tilrår derfor at det skal kunne søkes om ny merking av eksisterende stier. Vedlikehold av stier kan skje uten søknad, mens merking krever søknad! Direktoratet viser ellers til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet viser til at forskriften er justert slik at vernet ikke hindrer eventuelt havbeite eller transport av sykt eller skadd bufe. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratet og anbefaler at Herfølsalta naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.27 Kråkstadfjorden naturreservat i Råde kommune (ca 0,74 km², herav ca 0,67 km² sjøareal)

Forslaget innebærer at eksisterende naturreservat reduseres med 1 daa land- og sjøareal. Samtidig foreslås revisjon av forskriften for å harmonisere den med nye forskrifter.

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som har særlig betydning for biologisk mangfold med en spesiell naturtype i form av et våtmarksområde med vegetasjon, fugleliv og annet dyreliv som naturlig er knyttet til området. Området har en særlig betydning som rastelokalitet under trekket for ande- og vadefugler.

Det er ikke kommet uttalelser til forslaget.

Fylkesmannen viser til at endringene innebærer at noen meget små arealer tas ut av reservatet ved en marina og ved et par jorder. Fylkesmannen tilrår å videreføre eksisterende ferdselsforbud i verneområdet. Med bakgrunn i at man også ønsker å beskytte fuglelivet mot forstyrrelse, tilrår fylkesmannen forbud mot utøvelse av vannsport i verneområdet hele året. Fylkesmannen tilrår opprettelse av naturreservatet.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens forslag om å innføre et forbud mot utøvelse av vannsport, og viser til at forbudet er en presisering av forbudet mot "unødig forstyrrelse". DN viser ellers til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet viser til at forskriften er justert slik at vernet ikke hindrer eventuelt havbeite eller motorferdsel til lands i forbindelse med jord- og skogbruksdrift. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratet og anbefaler at Kråkstadfjorden naturreservat revideres i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.28 Verkens lund biotopvernområde i Råde kommune (ca 0,17 km², herav ca 0,04 km² sjøareal)

Formålet med vernet er å bevare et område med særskilt betydning som økologisk funksjonsområde som leve og yngleområde for sjeldne arter. Det gjelder flere planter (dvergålegras, vasskryp, musrumpe, fjærehøymol, breinål, vortenål og stautnål), lav (*Caloplaca lucifuga*) og insekter (*Ampedus (Elater) hjorti*, *Dorcatoma flavicornis*, *Grynocharis oblonga*, *Trichoceble memnonia*, og *Prionychus ater*), samt deres livsmiljø. Området består av en gammel eikehage, strandeng og strandsumpvegetasjon og en grunn våtmarkskile. Området er regulert som LNF-område.

Råde kommune har ingen merknader. Østfold Botaniske Forening mener bestemmelsene er upresise vedrørende skjøtsel av eikehagen og dyrka mark mellom kilen og lunden. De mener dyrka mark bør tilsås med engfrø og benyttes til beite uten gjødsling, kalking eller bruk av sprøytemidler. De mener også at småeiker må inngjerdes for å rekruttere nye eiker i lunden. Tomb videregående skole / landbruksstudier er positive til å ivareta området, men påpeker sitt ressursbehov for å drive naturjordbrukskole med tilgang på gode beitearealer. Område B og eikelunden vil få redusert beiteverdi uten ugrasbekjempelse og gjødsling, med antatt 75 % redusert fôrmengde, samt at området B på sikt mulig blir uegnet til beiting. Skolen foreslår dyrket areal B omlagt til økologisk drift uten bruk av mineralgjødsel / plantevernmidler, og med vekt på beiting. Dersom areal B bare skal beites, med adgang til beitepussing, bør arealet subsidiært reduseres. Adgang til oppsetting av et saueskur i lunden ønskes. Oslofjorden friluftsråd viser til at området benyttes lite til friluftsliv, og viser til behov for begrenset bruk til undervisning. Naturhistorisk museum, Universitetet i Oslo støtter uttalelsen fra Østfold Botaniske Forening. Museet anbefaler også at strandenga beites av storfe og inngjerdes.

Fylkesmannen viser til at beiting er nødvendig ut fra verneformålet og at det foreslås unntak for å sette opp gjerder. Fylkesmannen støtter skolens forslag om økt bruk av område B til beiting. Fulldyrking med økologisk drift i B aksepteres derimot ikke fordi det ikke ivaretar verneverdiene. Fylkesmannen tilrår at område B brukes til eng/beite, og at såing, gjødsling, flekksprøyting, samt pløying hvert 4.- 5. år etter varsling av forvaltningsmyndigheten skal tillates. I lunden og i området for øvrig bør det ikke tillates gjødsling eller bruk av sprøytemidler, for på sikt å etablere en mer naturlig engflora. Fylkesmannen tilrår også å tillate beitepussing, som er mekanisk ugrasbekjempning. Oppsetting av leskur for husdyr bør gjøres etter søknad. Nødvendige tiltak for skjøtsel og rekruttering av eik kan utføres med hjemmel i forskriften. Fylkesmannen foreslår også å ha et generelt unntak for begrenset bruk av området til undervisning.

Direktoratet for naturforvaltning viser til verneformålet, og tilrår at det kun er forbud mot motorferdsel på land og ikke i sjøen. DN viser til at det i utgangspunktet ikke er noe forbud mot bruk av området i undervisningssammenheng. Direktoratet tilrår likevel at det spesifiseres et unntak for begrenset innsamling av planter i undervisningssammenheng. Delområde B som lå inne i verneforslaget, er i dag oppdyrket. De foreslåtte vernebestemmelsene innebærer at området fortsatt skal kunne drives intensivt som innmark. Ut fra dette tilrår at dette området tas ut. Hvis det legges om til ekstensiv

drift på dette arealet, kan det senere være ønskelig å ha det med i plante- og dyrefredningsområdet. DN viser ellers til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet viser til at forskriften er justert slik at vernet ikke hindrer eventuelt havbeite eller nødvendig motorferdsel i forbindelse med jord- og skogbruksdrift. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratets forslag og anbefaler at Verkens lund biotopvernområde opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.29 Tasken naturreservat i Råde kommune (ca 0,06 km²)

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med særlig betydning for biologisk mangfold med flere sjeldne arter, samt en spesiell naturtype i form av en edelløvskog med tilhørende plante- og dyreliv. Området er regulert som LNF-område.

Grunneier forutsetter at vernet ikke vil hindre jordbruksdrift rundt og inntil reservatet, at grøfter kan vedlikeholdes og at kantvegetasjon til ulempe for åker inntil, kan fjernes. Fylkeslandbruksstyret i Østfold viser til at området er et av 5 i planen med produktiv skog av noe størrelse, men at forslaget vurdert ut fra skogbruksinteresser kan aksepteres. Norsk Ornitologisk Forening, avd. Østfold støtter vernet og viser til at åkerholmene før var beitet og ryddet, hvilket bør opprettholdes.

Fylkesmannen tilrår at eksisterende grøfter inntil tilgrensende jorder rundt reservatet kan vedlikeholdes ved generelt unntak mens tynning/høydereduksjon av skog til ulempe for jordbruk skal søkes dispensasjon for. Fylkesmannen viser ellers til at beiting er foreslått som generelt unntak, mens rydding skal kunne utføres som ledd i skjøtsel.

Direktoratet for naturforvaltning viser til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet viser til at det foreslås etter søknad å kunne foreta kontrollert uttynning/høydereduksjon av skog som er til ulempe for jordbruket. Departementet presiserer at ved behandling av eventuelle søknader må det også tas med i vurderingene at store og gamle lauvtrær er levested for en rekke arter, inkludert rødlistearter. Departementet viser til at forskriften er justert slik at vernet ikke hindrer transport av sykt eller skadd bufe. Miljøverndepartementet slutter seg for øvrig til direktoratet og anbefaler at Tasken naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.30 Kurefjorden naturreservat i Råde og Rygge kommuner (ca 3,91 km², herav ca 3,43 km² sjøareal)

Forslaget innebærer en utvidelse av det eksisterende Kurefjorden naturreservat som også er Ramsarområde. Samtidig foreslås revisjon av forskriften for å harmonisere den med nye forskrifter.

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med truet, sjelden og sårbar natur med spesielle naturtyper i form av et viktig våtmarksområde og strandenger med tilhørende plante- og dyreliv. Områdene har særlig betydning for biologisk

mangfold som beite-, hekke-, myte- og overvintringsområde for fugl. Utvidelsen omfatter i all hovedsak LNF-områder. Et mindre areal ved Kureskjæret har status som friområde.

To grunneiere går i mot utvidelsen. Det pekes på uheldig arrondering og fortsatt ønske beitebruk. Det ønskes i stedet en tidsbegrenset avtale som regulerer arealbruken. En annen grunneier ønsker fortsatt adgang til gravemaskinkjøring langs Kureåas utløp ved opprensning i bekken.

Råde kommune slutter seg til verneforslaget. Rygge kommune har ikke innvendinger til verneforslaget. Oslofjordens Friluftsråd mener utvidelsene ikke har vesentlig betydning for friluftslivet og kan akseptere ferdselsforbud ut juli. Norsk Ornitologisk Forening, avdeling Østfold støtter utvidelsene og ber om en ny vurdering av et beiteområde og et periodevis oversvømt åkerareal sør for nordre Åvenbukta, som ikke var på høring, under henvisning til områdenes betydning for fugler. Norges seilforbund (NSF) har forståelse for vernet, men ønsker ikke forbud mot vannsport i Kurefjorden. NSF viser til at begrepet vannsport etter deres oppfatning brukes svært unyansert og at det er vesentlige forskjeller i den påvirkning som forskjellige typer vannsport vil ha på miljøet. NSF ber om at seiling i båt og jolle ikke rammes av forbudet mot vannsport. Båndlegging av så store sjøarealer som det foreslås vil etter NSF oppfatning være en urimelig begrensning av folks muligheter til å benytte sentrale naturområder.

Fylkesmannen tilrår at det skal kunne søkes om opprensning i bekker når dette er nødvendig for drenering. Både grunneierne og fylkesmannen ønsker fortsatt beiting på Kure. Fylkesmannen mener hele den lavereliggende delen av arealet må inn i reservatet for å gi Ramsarområdet et bedre vern, i tråd med NINAs forskningsrapport. Fylkesmannen tilrår å ta ut et beiteområde/tidligere kulturlandskap sørvest for nordre Åvenbukta på grunn av moderate verneverdier. Isteden bør områdetiltak innen landbruket vurderes som virkemiddel. Omtalte åkerareal sør for nordre Åvenbukta er fulldyrket mark innenfor et inndemmingsanlegg, som i perioder har vært ute av drift. Fylkesmannen mener det ikke er aktuelt å innlemme dette i reservatet, selv om området i de senere år har hatt et meget rikt fugleliv. Fordi man også ønsker å beskytte fuglelivet mot forstyrrelse, tilrår fylkesmannen forbud mot utøvelse av vannsport hele året. Fylkesmannen viser til at området er et Ramsarområde og at vannsport oppleves som et problem i området. I tillegg tilrår fylkesmannen å videreføre eksisterende ferdselsforbud.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens forslag om å innføre forbud mot utøvelse av vannsport, og viser til at forbudet er en presisering av forbudet mot "unødig forstyrrelse". DN mener at vannsportsaktiviteter normalt vil føre til unødig forstyrrelse av fuglelivet, og at slike forstyrrelser er i strid med verneformålet. Direktoratet viser til at ferdselsforbud i sjø normalt har unntak for yrkesfiskere. Dette er et nyttehensyn, og en avklaring med fiskerimyndighetene, ikke en vurdering av at fiskeaktiviteter er mindre forstyrrende enn for eksempel vannsport. DN viser ellers til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet viser til at forskriften er justert slik at vernet ikke hindrer transport av sykt eller skadd bufe. Departementet slutter seg for øvrig til

direktoratet og anbefaler at Kurefjorden naturreservat revideres i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.31 Vardåsen naturreservat i Rygge kommune (ca 0,89 km², herav ca 0,05 km² ferskvann)

Forslaget innebærer en utvidelse av det eksisterende Vardåsen naturreservat. Samtidig foreslås revisjon av forskriften for å harmonisere den med nye forskrifter.

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med særlig betydning for biologisk mangfold med spesielle naturtyper i form av et variert barskogsområde, med tilhørende naturlig plante- og dyreliv. Den foreslåtte utvidelsen ligger innenfor reguleringsplanen for Evje Golfbane, og har status som spesialområde naturvern.

Rygge kommune har ikke innvendinger mot forslaget. Oslofjordens Friluftsråd mener et utvidet vern ikke er negativt for friluftslivet, men at det bør være et generelt unntak for vedlikehold/merking av eksisterende stier.

Fylkesmannen mener vedlikehold og merking av eksisterende stier bør foregå etter søknad.

Direktoratet for naturforvaltning viser til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratet og anbefaler at Vardåsen naturreservat revideres i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.32 Bogslunden naturreservat i Rygge kommune (ca 0,06 km²)

Forslaget innebærer revisjon av eksisterende forskrift i forhold til jordbruksdrift på et mindre delareal pga gjengroing. Samtidig foreslås å harmonisere forskriften med nye forskrifter.

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med truet, sjelden og sårbar natur med en spesiell naturtype i form av en variert og frodig edelløvskog med tilhørende naturlig plante- og dyreliv.

Grunneiere ser ikke behov for strengere vern der jordbruksdrift nå er tillatt. Her tas ut noe ved ca hvert 5. år. De viser til gårdens vedbehov, at eiendommen mangler skogarealer og til skogforsøksfeltet på deler av arealet. Rygge kommune har ingen innvendinger. Jernbaneverket forutsetter fortsatt rett til bekjempning av vegetasjon og felling av risikotrær for jernbanen og tekniske installasjoner, jf. Jernbaneloven § 10. Oslofjordens Friluftsråd mener at revisjonen er uten betydning for friluftslivet. Universitet for miljø- og biovitenskap viser til en avtale om et skogforsøksfelt fram til 2014, og ønsker kontrakten ytterligere forlenget. Det vises også til bestemmelsen om eventuelt unntak for vitenskapelige undersøkelser.

Fylkesmannen viser til at arealet med tillatt jordbruksdrift er ca 7 dekar. På grunn av gjengroing er det nå skogbevakst, der nevnte forsøksfeltet utgjør halvparten av arealet. Reservatet har et beskjedent areal (0,06 km²) og går østover ut i en "spiss"

som inkluderer nevnte delareal, som på sikt vil få større verdi ved å underlegges et ordinært vern. Fredet edelløvskog vil også etter realisering av verneplanen være lite, hvilket også taler for ordinært vern av delarealet. Fylkesmannen tilrår at skogforsøket kan pågå ut 2014, som er avtaleperioden. Videre drift av feltet bør vurderes når avtalen utløper, idet det kan gis tillatelse til vitenskapelige undersøkelser. Et mindre areal ble frafalt før høring av hensyn til grunneiernes ønske om vedhogst, og tilrår ikke noe eget unntak for vedhogst i reservatet. Rydding langs jernbanen krever dispensasjon fra fredningsforskriften.

Direktoratet for naturforvaltning viser til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet viser til at vernet ikke er til hinder for nødvendig rydding av vegetasjon langs jernbanesporet. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratet og anbefaler at Bogslunden naturreservat revideres i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.33 Kajalunden naturreservat i Rygge kommune (ca 0,06 km²)

Forslaget innebærer en utvidelse av det eksisterende Kajalunden naturreservat. Samtidig foreslås en revisjon av forskriften for å harmonisere den med nye forskrifter.

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med truet, sjelden og sårbar natur, med spesielle naturtyper i form av en blåbær-bøkeskog (smyle-bøkeskog) samt annen edelløvskog med tilhørende plante- og dyreliv.

Eksisterende og foreslått verneområde ligger innenfor reguleringsplanen for Evje Golfbane. Det meste av den foreslåtte reservatutvidelsen er regulert til spesialområde naturvern. Det resterende arealet ligger innenfor området regulert til golf. Også dette arealet skal etter reguleringsplanen bevares som skog.

Rygge kommune har ikke innvendinger mot forslaget. Oslofjordens Friluftsråd mener utvidet vern ikke er negativt for friluftslivet, men at vernebestemmelsene bør gi unntak for vedlikehold/merking av eksisterende stier. Norsk Ornitologisk Forening, avd. Østfold mener den naturlige avgrensning mot sør og vest skjemmes av Evje golfbane og at grenseendringen retter opp noe av dette.

Fylkesmannen tilrår at det bør søkes om vedlikehold og merking av eksisterende stier.

Direktoratet for naturforvaltning viser til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratet og anbefaler at Kajalunden naturreservat revideres i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.34 Telemarkslunden og Ekebylunden naturreservat i Rygge kommune (ca 0,04 km² herunder 0,0005 km² ferskvann)

Forslaget innebærer en utvidelse av det eksisterende Telemarkslunden naturminne og endring av verneformen. Samtidig foreslås en revisjon av forskriften for å harmonisere den med nye forskrifter.

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med truet, sjelden og sårbar natur, med en spesiell naturtype i form av en variert edelløvskog. Området er av særlig betydning for biologisk mangfold med sjelden vegetasjon og flere sjeldne arter, samt dammer og bekkeløp med kantvegetasjon. Ekebylunden er båndlagt til fremtidig vern. I samråd med grunneiere og Rygge kommune arbeider fylkesmannen med et landskapsvernforslag omkring bl.a. Telemarkslunden og Ekebylunden, som inngår i et nasjonalt verneverdig kulturlandskap.

Grunneier viser til at verneforslaget båndlegger all utmark. Det ønskes unntak for bruk av traktorvei, deponi for åkerstein og vedhogst. En større del av lunden er inngjerdet til geiter. Forbudet mot beiting kan kompenseres ved å tilrettelegge for beiting på andre eiendommer med verneområder under gjengroing. To dammer ønskes å kunne bruke til andehold. Det ønskes unntak for å sette opp en lavvo i lunden, som tilbud til besøkende. Eier mener dages drift må kunne videreføres og han har dårlig erfaring med eksisterende forvaltning/skjøtselsplan for Telemarkslunden-Gunnarsbybekken, der særlig hogst og forhold knyttet til bekken må tas opp. En annen grunneier ønsker at vernet av det nye området blir like sterkt som før, og at skjøtsel vil bli foretatt på samme måte som hittil. Han mener verneformålet bør ta sikte på å bevare lunden som det kultiverte landskap det er, og ikke uberørt natur. Grunneier ønsker å skille klart mellom de to verneområdene Telemarkslunden (Øvre Telemarkslunden) og Ekebylunden (Nedre Telemarkslunden). Rygge kommune har ingen innvendinger. Oslofjordens Friluftsråd kjenner ikke til friluftssinteresser i området. Hafslund Nett AS viser til at det går en høyspentlinje på 24 kV gjennom området.

Fylkesmannen viser til at siden skogen er eneste utmarksareal av betydning på Ekeby-eiendommen, tilrår å redusere arealet her med ca 4 daa skog i vest. Dette vil imøtekomme gårdens utmarksbehov noe ift steindeponi, behov for lavvo og vedhogst. Fylkesmannen tilrår også noe vedhogst i delområde A i reservatet. Vedrørende andehold i dammene, tilrår fylkesmannen at dette skal kunne vurderes som dispensasjon i den nordre av de to dammene. Fylkesmannen viser til at de nye vernebestemmelsene som inkluderer Telemarkslunden, gir det tidligere naturminnet et like strengt vern og samme adgang til skjøtsel som før. Da de to delområdene Telemarkslunden og Ekebylunden nå er sammenhengende, er det naturlig at de forvaltes som ett område med én felles forskrift. Når det gjelder slitasje, foreslås det nå forbud mot ”større arrangementer”. Opprenskning av bekkeløp anbefales gjennomført etter søknad.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at fylkesmannen ikke hadde tatt med noe unntak for utsetting av ender i den nordre dammen. Dette er nødvendig, siden tiltaket i utgangspunktet er forbudt etter forskriften § 3. Lokaliteten er svært kultivert og spesiell i vernesammenheng. Direktoratet viser ellers til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratet og anbefaler at Telemarkslunden og Ekebylunden naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.35 Refsnes naturreservat i Moss kommune (ca 0,22 km²)

Forslaget innebærer en utvidelse av det eksisterende Refsnes naturreservat. Samtidig foreslås en revisjon av forskriften for å harmonisere den med nye forskrifter.

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med truet, sjelden og sårbar natur, med en spesiell naturtype i form av et variert skogområde med dominans av varmekjær skog. Området er av særlig betydning for biologisk mangfold med et rikt plante- og dyreliv.

Med unntak av delområdet i nordøst, og ved småbåthavnen og friområdet i sørvest, har området status i kommuneplanen som båndlagt framtidig naturvernområde. Med unntak av det nevnte området i sørvest har hele området samtidig status som LNF. Ved småbåthavnen er et skogareal regulert til småbåthavn. Dette arealet er sammen med et tilgrensende areal avmerket som friområde i kommuneplanen.

Grunneiere ønsker en mindre arealreduksjon, at det må kunne søkes om dispensasjon for rydding av vegetasjon ved bebyggelse og at egen gårdsskog ikke må fredes. En hytteeier peker på at det fortsatt må være adgang til bruk / vedlikehold av hytta, og at det må gis adgang til båttopplag. Moss kommune er positiv til utvidelsen på Rambergnebb og grensejusteringen ved båthavnen, men ber om at adgang til ridning m.v. på stier revurderes pga turgåere og slitasje. Fylkeslandbruksstyret i Østfold viser til at området er et av 5 i planen der det er registrert produktiv skog av noe størrelse, men at forslaget vurdert ut fra skogbruksinteresser kan aksepteres. Viken Skog foreslår reduksjoner i nordøst og øst, primært for å redusere grunneierkonflikten. De viser også til at utvidelsen ikke ble vurdert ved Norsk institutt for naturforskning (NINA) sine skoginventeringer av verneverdig skog i 1993. Moss Venstre støtter utvidelsen. Oslofjordens Friluftsråd mener at viktige naturvern- og friluftssinteresser her kan forenes, og ber om at begrenset bruk til undervisning bør aksepteres da området brukes av skoleklasser og studenter.

Fylkesmannen tilrår en arealreduksjon foran blokkene, og viser til at dette kompenseres av utvidelsen nord for blokkene. Ifølge grunneier og Båtforeningen er det nå uaktuelt å bygge en småbåthavn utenfor nåværende reservat på et areal som ble avsatt til dette under vernesaken i 1981. Det er nå enighet om å beholde den eksisterende båthavnen, som dels ligger innenfor nåværende reservat. Ved foreslått grenseendring vil båthavnen i sin helhet bli liggende utenfor reservatet. Verneforslaget innebærer at noe areal regulert til båthavn, utenfor dagens reservat, bli tatt inn i det nye reservatet. Forslaget før høring ble redusert med ca 16 daa. Granskogen er vurdert som "regionalt verneverdig" av NINA. Den noe uregelmessige avgrensningen er for å unngå ungsskog, for derved å redusere konfliktgraden. Adgangen til å kunne søke om vegetasjonsrydding er ment å gjelde for hytte inne i reservatet. Fylkesmannen tilrår ikke å åpne for adgang til båttopplag og viser til at dette spørsmålet er kommet opp etter fredningen i 1981. Fylkesmannen deler kommunens betenkeligheter i forhold til ridning, og tilrår at bruk av hest og sykling utenom på stier skal være forbudt. Det er ikke noe forbud mot undervisning, såfremt bestemmelsene for øvrig overholdes. Barskogen på Jeløya avviker sterkt fra barskog i fastlands-Østfold pga helt ulik berggrunn. Tidligere er bare Rødsåsen helt sør på øya fredet. Rik barskog på Jeløy foreslås i foreliggende verneplan også i Orebukta.

Direktoratet for naturforvaltning viser til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratet og anbefaler at Refsnes naturreservat revideres i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.36 Grønliparken naturreservat i Moss kommune (ca 0,04 km² herav ca 0,0005 km² ferskvann)

Forslaget innebærer at en del av Søndre Jeløy landskapsvernområde endrer verneform til naturreservat. Hensikten er å justere bestemmelsene i forskriften slik at de ivaretar verneverdiene på en bedre måte.

Formålet med naturreservatet er å bevare en bestemt naturtype i form av en velutviklet edelløvskog. Området har særlig betydning for biologisk mangfold med et rikt artsmangfold og trær av grove dimensjoner. Området er i kommuneplanen avmerket som landskapsvernområde og LNF-område.

Moss kommune viser til planer om gang-/sykkelvei og til at eksisterende stier må kunne benyttes som nå. Oslofjordens Friluftsråd anser ikke en endret verneform som negativt for friluftslivet.

Fylkesmannen tilrår at eventuell gang-/sykkelvei må legges på utsiden av det foreslåtte naturreservatet. Eksisterende sti i reservatet som går parallelt med veien til Alby, kan benyttes av gående og syklende, uten å måtte rustes opp. Fylkesmannen tilrår at merking og vedlikehold av stier skal det søkes om.

Direktoratet for naturforvaltning viser til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet viser til at det i verneforskriften § 4 er foreslått å åpne for kapping av vindfall som faller over steingjerde. Om mulig bør slike vindfall etter at de er fjernet fra steingjeldet forbli i naturreservatet, da død ved er levested for en rekke arter, inkludert rødlistearter. Av hensyn til en foreslått kulturminnefredning er arealet for det foreslåtte naturreservatet redusert med ca 1,2 daa. Dette arealet vil fortsatt ligge innenfor Søndre Jeløy landskapsvernområde. Forskriften er justert slik at vernet ikke er til hinder for fiske. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratet og tilrår at Grønliparken naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.37 Reieråsen naturreservat i Moss kommune (ca 0,08 km²)

Forslaget innebærer at en del av Søndre Jeløy landskapsvernområde endrer verneform til naturreservat. Hensikten er å justere bestemmelsene i forskriften slik at de ivaretar verneverdiene på en bedre måte.

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med truet, sjelden og sårbar natur i form av en skrent med variert edelløvskog. Området har en særlig betydning for biologisk mangfold på grunn av rikt artsmangfold. Området er i kommuneplanen avmerket som landskapsvernområde og LNF-område.

Grunneierne ser ikke behov for ytterligere vern, men kan likevel akseptere foreslått avgrensning og forskrift. Oslofjorden Friluftsråd anser ikke endret verneform som negativt for friluftslivet.

Fylkesmannen anbefaler at grenser og fredningsforskrift fremmes i tråd med forslaget.

Direktoratet for naturforvaltning viser til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratet og anbefaler at Reieråsen naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.38 Rambergbukta naturreservat i Moss kommune (ca 0,37 km², herav ca 0,33 km² sjøareal)

Forslaget innebærer en endring av eksisterende verneforskrift ved at deler av området får forbud mot vannsport for å beskytte fuglelivet mot forstyrrelse. Samtidig foreslås en revisjon av forskriften for å harmonisere den med nye forskrifter.

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt naturtype i form av et viktig våtmarksområde med vegetasjon, fugleliv og annet dyreliv som naturlig er knyttet til området. Området har en særlig betydning for biologisk mangfold som rastelokalitet under trekket for ande- og vadefugler.

Oslofjorden Friluftsråd peker på behov for en sti inntil reservatet. De støtter et forbud mot vannsport og aksepterer et ferdselsforbud f.o.m. 1. august til 30. september.

Fylkesmannen tilrår at ferdselsforbudet skal harmonere med de datoer som velges i sjøfuglplanen.

Direktoratet for naturforvaltning viser til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet viser til at forskriften er justert slik at vernet ikke er til hinder for eventuelt havbeite. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratet og anbefaler at Rambergbukta naturreservat revideres i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.39 Orebukta naturreservat i Moss kommune (ca 0,13 km²)

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med truet, sjelden og sårbar natur, med spesielle naturtyper i form av en edelløvskog med stort biologisk mangfold og stor variasjon i rike og fattigere skogtyper. Området er av særlig betydning for biologisk mangfold som leveområde for et betydelig antall sjeldne plante- og dyrearter. Området har i kommuneplanen status som båndlagt framtidig naturvernområde. Det har samtidig status som LNF-område.

Grunneierne har forståelse for vernebehovet, men viser til at forslaget omfatter noe av det mest drivverdige skogarealet på eiendommen, med 50 % "kulturskog", dels yngre plantefelt og hogstmoden skog. Grunneiers fortsatte adgang til å

opprettholde utsikt og et ”åpent landskap” ved hyttetomter er viktig. Eierne forventer medbestemmelsesrett vedrørende skjøtsel i en forvaltningsplan. De foreslår grensereduksjoner i vest, i sørøst og i sørvest, dersom ikke verneinteressene der konkret kan dokumenteres. Det vises også til at 300 daa utmark ble tvangssolgt og regulert til friareal på 1970-tallet.

Oslofjordens Friluftsråd viser til at området benyttes som naturhavn, men finner det uproblematisk å forene naturvern- og friluftsinnteresser her. De ønsker adgang til etablering av faste ildsteder, samt vedlikehold av ev. båtfester.

Fylkeslandbruksstyret i Østfold viser til at området er et av 5 i planen der det er registrert produktiv skog av noe størrelse, men at forslaget vurdert ut fra skogbruksinteresser kan aksepteres.

Fylkesmannen har før høring foretatt flere arealreduksjoner etter innspill fra grunneierne, bl.a. ved to hytter og et felt med yngre løvskog. Fylkesmannen mener forslaget i liten grad berører hytteutsikt, og viser til at det er tatt rimelig hensyn til vegetasjonskontroll. Fylkesmannen mener det er viktig å inkludere et ungskogareal med lågurtskog, som danner en kile inn mot områdets sentrale del. En tidligere snauhogst her har trolig påvirket lokalklimaet sentralt i området. Dette delområdet vil over tid bli skog med betydelige verneverdier. Arealet i sørøst er en relativt gammel, rik sumpskog med dødved, som er klart verneverdig og som utgjør en verdifull del av reservatet. Det samme gjelder kollen i sørvest. Den har bl.a. et stort ospeinnslag, som bidrar til økt variasjon i området, og har en rik forekomst av sjeldne arter. Ut fra dette frarådes ytterligere arealreduksjoner. Da Orebukta er en mye brukt naturhavn, tilrås det at det etter søknad eventuelt kan aksepteres å etablere faste ildsteder. Barskog på Jeløya avviker sterkt fra barskog i fastlands-Østfold pga helt ulik berggrunn. Tidligere er bare Rødsåsen helt sør på øya fredet. Rik barskog på Jeløy foreslås i foreliggende verneplan også i Refsnes.

Direktoratet for naturforvaltning viser til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratet og anbefaler at Orebukta naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.40 Kongshavntjern naturreservat i Moss kommune (ca 0,05 km², herav ca 0,007 km² ferskvann)

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med særlig betydning for biologisk mangfold med spesielle naturtyper i form av et tjern med et artsrikt plante- og dyreliv, samt tilgrensende sump- og skogarealer. Området har stor variasjon i naturlige vekstvilkår og stort innslag av edelløvskog. Med unntak av delområdet øst for tjernet har området status i kommuneplanen som båndlagt framtidig naturvernområde. Hele området har samtidig status som LNF-område.

Grunneierne ønsker å kunne utøve plukkhogst som en del av områdets skjøtsel, særlig på sørsiden av Brattås. Utsikt for hytter på Brattås ønskes holdt i hevd. Oslofjordens Friluftsråd er ukjent med spesielle friluftsinnteresser her.

Fylkesmannen har før høring foretatt flere arealreduksjoner etter innspill fra grunneierne, bl.a. i skråningen ved hyttene på Brattås. Etter fylkesmannens vurdering er det lite trolig at skog i reservatet nå vil redusere utsiktsforholdene nevneverdig. Skulle likevel vesentlige ulemper oppstå, bør dette vurderes som

dispensasjon. Bonitet og lokalklima indikerer et stort potensial for biomangfold. Området bør derfor ikke skjøttes spesielt, for eksempel ved plukkhogst.

Direktoratet for naturforvaltning viser til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratet og anbefaler at Kongshavntjern naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.41 Fuglevik naturreservat i Moss kommune (ca 0,01 km², herav ca 0,001 km² ferskvann)

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med truet, sjelden og sårbar natur, med en spesiell naturtype i form av en velutviklet ask-snelleskog og tilgrensende rike skogarealer. Området har en særlig betydning for biologisk mangfold på grunn av høyt arts mangfold og en dam med artsrikt plante- og dyreliv, herunder sjeldne amfibier.

Området har i kommuneplanen status som båndlagt framtidig naturvernområde. Det har samtidig status som LNF-område.

Grunneier viser til at eiendommen fra før er berørt av Rambergbukta naturreservat. Det fremholdes at ytterligere vern kan forverre driftsmulighetene på gården. Det vises bl.a. til påbegynt salg av festetomter og planlagt tomtsalg ved bebyggelse øst på eiendommen. Hytteieier med festetomt protesterer mot vern, og mener grunneieren bør tørrlegge dammen pga. barns sikkerhet, samt myggplage. Han ønsker også å kunne fortsette med hogst av trær som skygger for utsikt. Oslofjordens Friluftsråd kjenner ikke til spesielle friluftsjnteresser her.

Fylkesmannen viser til når det gjelder tomtsalg, så har foreslått verneområde LNF-status. Fylkesmannen tilrår at vannuttak til jordbruk fortsatt skal være tillatt, men med en begrensning om at dammen ikke kan tappes helt tom. Jordbruksvanning blir således lite berørt. Hogging av trær som skygger for utsikt bør vurderes som dispensasjon for begrenset plukkhogst. Fylkesmannen viser til at ask-snelleskog er en svært truet skogtype og mener verneforslaget bør opprettholdes.

Direktoratet for naturforvaltning viser til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratet og tilrår at Fuglevik naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.42 Tangen naturreservat i Moss kommune (ca 0,04 km²)

Formålet med vernet er å bevare et område med truet, sjelden og sårbar natur, med spesielle naturtyper i form av en gammel furuskog og rike tørrberg. Området har en særlig betydning for biologisk mangfold. Området har i kommuneplanen status som båndlagt framtidig naturvernområde. Det har samtidig status som LNF.

Oslofjordens Friluftsråd viser til at området er et mye benyttet friluftsområde, men finner det uproblematisk å forene naturvern- og friluftsjnteresser. De ønsker adgang til etablering av faste ildsteder, samt vedlikehold av ev. båtfester. Østfold Botaniske Forening ønsker primært grensen trukket lenger sør, slik at et

nyoppdaget, meget verdifullt område, bl.a. med nasjonale rødlistearter, kan innlemmes. Naturhistorisk Museum ved Universitetet i Oslo støtter uttalelsen fra Østfold botaniske forening.

Fylkesmannen fraråder å tillate bålbrenning i dette spesielt tørkeutsatte området, og viser til foreslått bålforsbud i forskriften. Dette er også i samsvar med ønske fra grunneier. Det kan være grunnlag for å vurdere spørsmålet på nytt, og tilrår at det lages en hjemmel for å kunne søke om etablering av faste ildsteder for allmennheten. Fylkesmannen er kjent med oppdagelsen av et meget spesielt botanisk område i 2004, ca ½ km sør for foreslått reservatet, men tilrår ikke å utrede dette videre i denne verneplanen.

Direktoratet for naturforvaltning viser til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratet og anbefaler at Tangen naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.43 Bangtjernet biotopvernområde i Moss kommune (ca 0,005 km², herunder 0,002 km² ferskvann)

Formålet med biotopvernområdet er å bevare et område med særskilt betydning som økologisk funksjonsområde som yngle og leveområde. Det gjelder for artene liten salamander, stor salamander, buorm og vanlig frosk. Området har i kommuneplanen status som båndlagt framtidig naturvernområde. Det har samtidig status som LNF av særskilt naturverninteresse.

Oslofjordens Friluftsråd er ukjent med friluftssinteresser her.

Fylkesmannen anbefaler at avgrensning og fredningsforskrift fremmes i tråd med høringsforslaget.

Direktoratet for naturforvaltning viser til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet viser til at forskriften er justert for å tydeliggjøre at vernet ikke er til hinder for begrenset innsamling av egg, larver (rumpetroll) av vanlig frosk i undervisningsøyemed. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratet og anbefaler at Bangtjernet biotopvernområde opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8.44 Skjebergkilen naturreservat i Sarpsborg kommune (ca 0,37 km², herunder 0,10 km² sjøareal)

Forslaget innebærer en utvidelse av eksisterende naturreservat med ca 4,5 daa landareal. Samtidig foreslås revisjon av forskriften for å harmonisere den med nye forskrifter.

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med truet, sjelden og sårbar natur i form av et våtmarksområde. Området har en særlig betydning for biologisk mangfold som rastelokalitet under trekket for ande- og vadefugl, og som hekkeområde for vade- og spurvefugl. Utvidelsesområdet har status som LNF-område i kommuneplanen.

Oslofjordens Friluftsråd kan ikke se at de foreslåtte justeringene vil ha betydning for friluftinteressene. De støtter innføring et vannsportforbud, og aksepterer et ferdselsforbud gjeldende f.o.m. 1. august til 30. september. Norges seilforbund (NSF) har forståelse for vernet, men ønsker ikke forbud mot vannsport. NSF viser til at begrepet vannsport etter deres oppfatning brukes svært unyansert og at det er vesentlige forskjeller i den påvirkning som forskjellige typer vannsport vil ha på miljøet. NSF ber om at seiling i båt og jolle ikke rammes av forbudet mot vannsport. Båndlegging av så store sjøarealer vil etter NSF oppfatning være en urimelig begrensning av folks muligheter til å benytte sentrale naturområder.

Fylkesmannen tilrår at ferdselsforbudet skal harmonere med de datoer som velges i sjøfuglplanen. Med bakgrunn i at man også ønsker å beskytte fuglelivet mot forstyrrelse, tilrår fylkesmannen forbud mot vannsport i verneområdet.

Direktoratet for naturforvaltning støtter fylkesmannens forslag om forbud mot vannsport, og viser til at forbudet er en presisering av forbudet mot ”unødig forstyrrelse”. Forbudet er ment å gjelde hele året. Direktoratet mener at vannsportsaktiviteter normalt vil føre til unødig forstyrrelse av fuglelivet og at slike forstyrrelser er i strid med verneformålet. DN viser til at ferdselsforbud i sjø normalt har unntak for yrkesfiskere. Dette er et nyttehensyn, og en avklaring med fiskerimyndighetene, ikke en vurdering av at fiskeaktiviteter er mindre forstyrende enn for eksempel vannsport. Direktoratet viser ellers til kommentarene til generelle forhold og forskrifter, og slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet har på bakgrunn av opplysninger fra fylkesmannen foretatt en mindre justering av grensen for at en kloakkpumpestasjon skal komme utenfor verneområdet. Forskriften er også endret slik at vernet ikke er til hinder for eventuelt havbeite. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratet og anbefaler at Skjebergkilen naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Miljøverndepartementet

tilrår:

Forskrifter om verneplan for Oslofjorden, delplan Østfold fastsettes i samsvar med vedlagte forslag (vedlegg 1 – 44).